

Møte i internasjonalt fylkesnettverk i Skien 13 og 14 november 2018

UNDERLAG FOR DISKUSJON OM PROGRAMDELTAKELSE POST 2020

Innledning/bakgrunn

I forbindelse med samlingen i internasjonalt fylkesnettverk i Brussel i juni ble det satt fokus på ny programperiode i EU 2021 – 2027 og norsk deltakelse i programmene gjennom EØS-avtalen.

En arbeidsgruppe ble nedsatt for å se nærmere på aktuelle EU/EØS-program med relevans og interesse for lokale og regionale aktører. Gruppen har også drøftet hvordan en kan lobbe regionenes interesse i forhold til programmene Norge bør kjøpe seg inn i. UD og KMD har vært koblet inn i arbeidet og har vært med på møte i arbeidsgruppa. Dette har bl.a. åpnet for tett og god dialog med nasjonal koordinator for programarbeidet (Geir Bekkevold) og flyt av informasjon og notater til de nasjonale aktørene (fagdepartement og direktorat).

Gruppen har bestått av:

- Østlandssamarbeidet v/Ann Irene Sæternes (koordinator)
- Osloregionens Europakontor v/Jan Edøy
- Oslo kommune v/Mari Røsten
- Agder v/Jon Halvard Eide
- Nordland v/Gunnhild Aasmoe
- Trøndelags Europakontor v/Heidi Fosslund
- Stavangerregionens Europakontor v/Heidi K. Jakobsen
- KS v/Kiira Keski-Nirva

I tillegg har Geir Bekkevold (UD) og Blagovestka Riiser (KMD) deltatt.

Status for arbeidet

Gruppen har hatt dialog på e-post og ansvar for utarbeidelse av underlagsmateriale for de aktuelle programmene har vært fordelt mellom medlemmene. Gruppen har hatt ett møte i Oslo 15. oktober. Grunnlagsnotat for hvert program følger vedlagt.

Koordinator for gruppen, Ann Irene Sæternes, var invitert til å holde innlegg på departementenes seminar om framtidige programmer i regi av UD den 27. september. Internasjonalt fylkesnettverk var invitert som deltakere. Dette var en positiv effekt av det igangsatte arbeidet og har åpnet opp for fylkeskommunenes synspunkter inn i den videre prosessen. Noen av departementene/direktoratene ser merverdien av å ha fylkeskommunene med på laget for å nå fram når finansiering av deltakelse skal avgjøres.

Notatene som er utarbeidet for hvert av programmene er sendt til nasjonale kontakter. Internasjonalt fylkesnettverk er bedt om å oppnevne kontaktpersoner til programmene, som kan inngå i det videre arbeidet i de nasjonale arbeidsgruppene – sammen med arbeidsgruppas representant. Oversikt over navn som er spilt inn følger vedlagt (sist i dokumentet).

Norsk deltakelse i EU-programmer 2021-2027 er satt opp som sak på møte i Europapolitisk Forum 15. november. Her er målet å få fram politiske innspill til prioritering av programmer og hvilke tema og verktøy som er viktige for kommuner og fylkeskommuner post 2020. Input fra fylkesnettverkets diskusjon i Skien er satt inn på dagsorden og vil bli referert i møtet.

Interreg – prioritet 1

Grappa har lagt til grunn at det aller viktigste instrumentet i verktøykassen for regional utvikling/fylkeskommunenes samfunnsutviklerrolle er INTERREG. Fortsatt norsk deltakelse i Interreg-programmene kjøres som en egen prosess, men må holdes nært opp til det arbeidet som gjøres innenfor øvrig programdeltagelse. Utfylling av spørreskjema fra KMD og lobby-arbeid i alle relevante og aktuelle sammenhenger er viktig. Når budsjettet for å kjøpe seg inn i programmer for perioden 2021 – 2027 skal gjøres opp vil det bli en hard prioritering. Her må også fylkeskommunene/fylkesnettverket være beviste i sine valg og troverdige og klare i sin argumentasjon.

Hvilke programmer er gjennomgått og vurdert?

- Horisont Europa
- Erasmus
- Kreativt Europa
- LIFE
- European Urban Initiative (en del av samhørighetspolitikken (cohesion policy))
- Single Market Programme
- InvestEU
- Digital Europe Programme
- Connecting Europe Facility
- Rights and values

Overlapp og synergier mellom programmer er tatt inn i notatene. Dette ses på som viktig for å få full effekt av deltakelsen i programmene – og for å hjelpe til i prioriteringsdiskusjonen om hvilke programmer Norge bør kjøpe seg inn i.

Noen sentrale moment i gruppas arbeid har vært:

- Å få godt fram det regionale utviklingsaspektet/samfunnsutvikling – fylkeskommunenes rolle som koordinatore i det regionale partnerskapet og at programmene ikke kun er relevante for fylkeskommuner og kommuner, men aktører i regionen i stort.
- Vurdere hva det vil bety å være med i programmene? Der vi allerede er inne (i nåværende programperiode) er det viktig å legge vekt på å bygge videre og utnytte erfaringer og nettverk. Nye programmer må begrunnes sterkere. Hva betyr det å IKKE være med?
- Se på kobling mellom programmer - vise merverdi av å kunne bruke programmene sammen for å nå lenger (f.eks. fra forskning til utrulling av konkret gjennomføring/uttesting i praksis).
- Få fram ulike tilnærminger – fylkeskommuner og kommuner vil ha ulik rolle og uttak av effekt i ulike programmer ifht nasjonale aktører (f.eks. Horisont kontra LIFE).
- Se om EØS-avtalen åpner for andre tilknytningsformer til programmer? Hvorfor viktig for fylkeskommunene at Norge er med/følger CEF-programmet (eller deler av programmet)? Kan en se for seg skyggeprogram/back-to-back-program i Norge med nasjonale midler?

Argumentasjonen for norsk deltakelse vil være ulik for programmer der vi allerede er inne og der det samlet sett er stor interesse for å fortsette – og programmer der vi ikke har vært med tidligere og har liten egen erfaring å bygge på.

Hvorfor er programdeltagelsen viktig for fylkeskommunene – hvilke argumenter bruker vi?

- Fylkeskommunenes internasjonale engasjement er en konsekvens av de samfunnsendringer som norsk deltakelse i den europeiske integrasjonen medfører. Som regional utviklingsaktør for et næringsliv som konkurrerer på et globalt marked, må fylkeskommunene samlet sett ha verktøy og virkemidler for å posisjonere seg i den regionale internasjonale konkurransen.
- Rollen som samfunnsutvikler innebærer et ansvar for helhetlig utvikling på tvers av fagområder, i tett dialog og samarbeid med et regionalt/internasjonalt partnerskap. De europeiske programmene er viktige verktøy.
- Internasjonalt samarbeid generelt og europeisk og nordisk samarbeid spesielt er et egnet virkemiddel for å skape utvikling regionalt både innen offentlige tjenester, regional konkurransekraft og for å finne løsninger på komplekse samfunnsutfordringer.
- Europeisk samarbeid bidrar til å styrke oppgaveløsningen innenfor alle ansvarsområder
- Mange samfunnsutfordringer er grenseoverskridende og krever felles løsninger – harmonisering – dele god praksis, erfaringer og kompetanse
- Adgang til relevante europeiske program gir konkret supplement til egne ressurser og nasjonale ordninger – merverdi for innbyggere og næringsliv
- Rammebetingelser og utviklingstrekk – FNs bærekrafts mål, Paris avtalen, fokus på sirkulær økonomi, digitalisering og robotisering, demokrati og medvirkning, migrasjon/integrasjon

TIL DISKUSJON I SKIEN

Hvilke programmer er det viktig at vi samler oss om og lobber felles for?

Gruppas oppdrag fra Brussel har vært å legge fram forslag til aktuelle program for nærmere drøfting på samlingen i fylkesnettverket i Skien i november 2018. Dette notatet med vedlegg utgjør underlag for en felles diskusjon og prioritering av videre arbeid. Oversikt over hvilke EU-programmer Norge har deltatt i de siste to programperiodene følger dette notatet som separat vedlegg i e-posten.

En fortsatt norsk deltakelse i Horisont Europa og Erasmus synes rimelig klar og har god forankring nasjonalt - med support fra fylkeskommunene. Her behøver vi nok ikke å slå inn åpne dører. Det viktigste her vil være å komme inn i den nasjonale prosessen, være en del av diskusjonen og få fram merverdien sett med fylkeskommunenes øyne.

Fortsatt deltakelse i Interreg må sees i sammenheng med prosessen om programdeltakelse i henhold til EØS-avtalen – mht prioritering og allokering av penger «in the end of the day».

En evt. deltakelse i Urban Initiative programmet er en del av dette bildet – i og med at det inngår i EUs regionalpolitikk.

Kulturrådet ønsker dialog med fylkeskommunene for å argumentere for videre norsk deltakelse i kreativt Europa. Hvordan utnytte dette videre og komme i posisjon for deltakelse og bedre utnytting av programmet?

KS har laget et underlag for å argumentere for norsk deltakelse i LIFE programmet og Rights and Values. Dette er reflektert i programnotatene.

Fylkesnettverket anbefales å komme fram til et utvalg programmer det bør jobbes videre med i fellesskap med sikte på norsk deltakelse i perioden 2021 – 2027.

Øvrige programmer følges opp av den enkelte fylkeskommune/landsdel – etter interesse.

Vedlegg – notater pr. program side 5 – 40

Vedlegg – oversikt over aktuelle kontaktpersoner pr program side 41 - 42

Horisont Europa

[Horisont Europa](#) er EUs neste rammeprogram for forskning og innovasjon

Foreslått struktur for Horisont Europa

2

Totalbudsjett: 94,1 mrd. euro (løpende priser)

Open Science (25,8 mrd. €)	Global Challenges and Industrial Competitiveness (52,7 mrd. €)	Open Innovation (13,5 mrd. €)
<ul style="list-style-type: none">• European Research Council (ERC)• Marie Skłodowska-Curie Actions (MSCA)• Research Infrastructures	<p>Clusters</p> <ul style="list-style-type: none">• Health• Inclusive and Security Society• Digital and Industry• Climate, Energy and Mobility• Food and Natural Resources <p>Others</p> <ul style="list-style-type: none">• Non-nuclear direct actions of the JRC	<ul style="list-style-type: none">• European Innovation Council (EIC)• Innovation Ecosystems• European Institute of Innovation and Technology (EIT)
<p>Strengthening the European Research Area (2,1 mrd. €)</p> <ul style="list-style-type: none">• Spreading excellence• Reforming and enhancing the European R&I system		

Programmets aktiviteter er delt inn i tre søyler:

- 1) Åpen forskning, med vekt på Det europeiske forskningsrådet (ERC), mobilitetsordningene under Marie Skłodowska-Curie Actions og forskningsinfrastruktur
- 2) Globale utfordringer og industriell konkurranseevne, der forsknings- og innovasjonsaktivitetene vil bli gjennomført innenfor og på tvers av fem klynger: Helse; Inkluderende og sikre samfunn; Digital og industri; Klima, energi og mobilitet og mat og naturressurser
- 3) Åpen innovasjon, med vekt på Det europeiske innovasjonsrådet (EIC), europeiske innovasjonsøkosystemer og Det europeiske instituttet for innovasjon og teknologi (EIT)

Lenke til factsheet om programmet: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-may2018-research-innovation_en.pdf

Mål:

- fremme og spre kunnskap og teknologi av høy kvalitet og løsninger på globale utfordringer
- styrke mulighetene for å ta forskning og innovasjon i bruk med mål om å gjennomføre unionens politikk, og å støtte innovative løsninger i næringslivet og samfunnet for å adressere globale utfordringer
- fremme alle former for innovasjon og støtte opp under at innovative løsninger når markedet

- støtte opp under Det europeiske forskningsområdet (ERA)

Budsjett:

Kommisjonen foreslår et budsjett for Horisont Europa på ca. 94 mrd. euro.

Finansieringen er som regel 100%.

Norsk tilknytning

Forslagets artikkel 12 regulerer assosiering av tredjeland til programmet:

- Art. 12.1(a) sier at EFTA-land som er medlemmer av EØS skal kunne assosieres til rammeprogrammet på grunnlag av bestemmelsene i EØS-avtalen.
- Forordningen inneholder også regler for deltakelse og formidling, herunder regler for etikk, former for tildelinger, hvilke kostnader som skal dekkes og utvelgelseskriterier.
- I art. 18.5 åpnes det for å begrense aktiviteter knyttet til unionens strategiske goder, interesser, autonomi eller sikkerhet til rettslige enheter som er etablert i medlemslandene eller til rettslige enheter som er etablert i spesifikke assosierte land eller tredjeland i tillegg til medlemslandene.

Forordningen er del av en lovpakke om Horisont Europa, som også består av Europaparlaments- og Rådsbeslutning om etableringen av særprogrammet som skal implementere Horisont Europa - rammeprogrammet for forskning og innovasjon, samt vedlegg til denne.

Norsk kontekst

Norge deltar i Horisont 2020 i inneværende programperiode, og deltakelsen blir forvaltet av Kunnskapsdepartementet og Forskningsrådet.

Norske aktører møter regjeringens ambisjon og har til nå konkurrert seg til 5,4 mrd. kroner og over to prosent av de konkurranseutsatte midlene hittil i EUs 8. rammeprogram, Horisont 2020. Den samlede verdien på Horisont 2020 prosjekter med norsk deltakelse er nå på hele 39 mrd. kroner.

Vurdering av spørsmålet om deltakelse i Horisont Europa sett fra kommunesektorens perspektiv

Norske offentlige virksomheter har fått omlag 150 millioner kroner fra EUs forsknings- og innovasjonsprogram Horisont 2020 til sine forskningsprosjekter. God kompetanse i sektoren, nærhet til sluttbruker og gode partnere innen privat næringsliv og academia gjør prosjektene attraktive når Europas kommuner skal løse store samfunnsutfordringer. Skal norske kommuner og fylkeskommuner bidra til å skape innovasjon i sektoren, er deltakelse i Horisont 2020 en forutsetning. Gjennom deltakelse i slike innovasjonsprosjekter, får de både økonomisk støtte til utviklings- og innovasjonsarbeid i sine kommuner og fylkeskommuner, og tilgang til internasjonal kompetanse.

Innføring av de store samfunnsoppdragene, såkalte missions, gir god mening for kommunesektorens deltakelse i programmet. Av størst interesse for kommunesektoren vil være søyle 2, etterfulgt av søyle 3.

Søyle 2: Globale utfordringer og industriell konkurranseevne, der forsknings- og innovasjonsaktivitetene vil bli gjennomført innenfor og på tvers av fem klynger: Helse; Inkluderende og sikre samfunn; Digital og industri; Klima, energi og mobilitet og Mat og naturressurser)

Søyle 3: Åpen innovasjon, med vekt på Det europeiske innovasjonsrådet (EIC), europeiske innovasjonsøkosystemer og Det europeiske instituttet for innovasjon og teknologi (EIT).

Det er av stor betydning for kommunesektoren og næringslivet at Norge får full tilgang til alle deler av Horisont Europa, ref. Art. 18.5 i forordningen.

Negative konsekvenser av at Norge skal delta i Horisont Europa?

Ingen.

Erasmus

ERASMUS I DAG

Erasmus+ er EUs program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett for perioden 2014-2020. Målet er å legge til rette for mer mobilitet og et bedre europeisk utdanningssystem.

Kvalifisering av fagledere for såkalt validering og recognition av fagopplæring på tvers av landegrenser, har vært viktig fra 2014.

Det har også vært jobbet med *mobilisering*; praksis lært i utlandet tas inn i norsk utdanning

- dette skal styrkes- våre lærlinger skal få sin praksis i utlandet og denne skal kunne godkjennes i norske læreplaner

Utdanningssektoren i Nordland fylkeskommune har lagt til grunn føringer som ligger i St.meld. nr. 14 Internasjonalisering av utdanning (2009). Her blir det slått fast at skoler og lærebedrifter skal ha «en bred internasjonal og flerkulturell orientering og skal legge grunnlag for at elever og lærlinger utvikler den nødvendige kompetansen for å mestre livet og delta i et flerkulturelt, internasjonalt samfunns- og arbeidsliv». Aktiviteten skal være virkelighetsnær og «tett på klasserom og verksted». Det vises også til vedtatt handlingsplan for internasjonalisering i utdanningen, hvor det heter:

«Videregående opplæring skal utdanne elever, lærlinger og voksne som er godt rustet for en framtidig global virkelighet. I tillegg til gode språkferdigheter skal elever og lærlinger ha gode kunnskaper om og forståelse for ulike kulturer.»

Å styrke *utdanning på tvers av landegrensene* er i tråd med Eu's målsetting om et felles arbeidsmarked

- ta biter av utdanningen i andre land
- vi sender lærere på utdanning til andre europeiske land. Dette er et viktig tilbud spesielt for språklærere.
-

Strategiske partnerskap for NFK; kopling mellom utdanningsinstitusjoner og arbeid mellom skoler om felles tematikk

Eksempler fra Nordland:

- utdannings- og forskningssenter på Andøya, NAROM
- hightech bedrift Rognan; Nexans sender to lærlinger MED lærer, til søsterbedrift i Tyskland

Nasjonalt samarbeid

- NTNU/forskningsavd. har vist interesse for å få på plass et strategisk prosjekt som omhandler utdanning innen akvakultur i Europa.
- utd. avd. deltar i arbeidsutvalg for internasjonalisering i utdanningen. I tillegg møter alle fk i det aktuelle nettverket 2 g/året

Internasjonalt arbeid

Den 19-21 september 2018-ble det arrangert seminar for å se på synergier mellom eøs og erasmus+ innenfor yrkesfagprogrammene med representanter for yrkesfag i Romania og Norge. Gjennom dette seminaret ble det tilrettelagt for etablering av kontakter mellom institusjoner i Romania og Norge, med mål om å sende inn søknader for prosjekter innenfor fag- og teknisk utdanning, stipend, lærlingeplasser og ungt entreprenørskap.

Tre skoler fra Nordland og utdanningsavdelinga fikk presentert seg og gjort avtaler om oppfølging fram mot den første søknadsrunden. I tillegg var det skoler og skoleeierrepresentanter fra flere andre fylker tilstede.

Det norske nasjonalsenteret for internasjonalisering, ønsker å knytte det regionale nivået tettere på EEA-programmet.

I seminaret ble det norske og rumenske nasjonalkontoret, samt representantene for de aktuelle fylkene enige om å starte en prosess for å organisere 'Study Visits' i Norge for representanter fra EEA-landene.

Minianalyse:

I Nordland har det vært mest fokus på mobilitetsprosjekt.

Noen nøkkeltall:

- 4 skoler i samarbeid med Utd-avdelinga.
- 17 utenlandske partnere (skoler/universitet/kompetansesenter)
- 9 land som partnere
- Fagretning: Fremmedspråk, engelsk, realfagene.
- Faglig fokus: faginnhold, vurdering og fagdidaktikk.
- Antall lærere på strukturerte kurs: 14
- Antall lærere på hospitering: 18
- Kjønnssfordeling: 26 kvinner/6 menn
- Antall døgn med faglig påfyll: 231
- Økonomi: Stort sett eksterne midler.

Med økte rammer til Erasmus vil det være viktig å få opp flere strategiske prosjekter på et overordnet nivå med mål om å styrke egne prioriteringer for en best mulig skole, samt bidra til å forsterke fylkeskommunens internasjonale arbeid.

Utfordringer framover

Utdanningssektoren står overfor nye utfordringer i det 21. århundre. Utviklingstrekkene er et kunnskapssamfunn hvor investering i kunnskap og kompetanse er grunnlaget for framtidig velferd og verdiskaping. Dette må ses i sammenheng med bl.a. komplekse trekk som globalisering, individualisering og et høyteknologisk arbeidsliv som krever økt demokratisk kompetanse og samfunnsforståelse. Fremtidens skole må utdanne elever for en global virkelighet, ikke bare den norske. Det betyr både å utdanne nordlandsungdom til å kunne delta og konkurrere i et internasjonalt arbeidsmarked hjemme og ute i verden, samt å være samfunnsborger i et stadig mer globalt samfunns- og arbeidsliv i Norge.

Et stadig mer globalt samfunn og mer internasjonale arbeidsplasser betyr at følgende fire kompetanseområder må fornyes i skole-Norge:

- Fagspesifikk kompetanse
- Kompetanse i å lære
- Kompetanse i å kommunisere, samhandle og delta
- Kompetanse i å utforske og skape

Internasjonalisering i utdanningssektoren er ikke en disiplin i seg selv, men må ses som et middel og et verktøy for å forsterke måloppnåelser i læreplaner og kompetanser for fremtiden. Kompetanse i å kommunisere vil særlig være adressert til den globale og kulturelle virkeligheten. Samfunnsfag, etikk og religion, er fagområder som trenger fornying. Det samme gjelder språkfagene.

Internasjonal erfaring vil bli enda viktigere for framtidens arbeidsliv. Dette betyr bl.a. at språk og kulturkunnskap må styrkes i skolen for å forberede dagens elever. Kunnskap om ulike kulturer og språk er viktig for forståelse og samspill.

Utfordring i Nordland: Utdannes nesten ikke lærere i tysk og fransk, selv om det er to strategisk viktige språk for norsk handel og eksport.

SIGNALER FRA EU

Kommisjonen legger økt vekt på ungdom i sitt budsjettforslag. Blant annet vil Kommisjonen doble budsjettet til Erasmus, fra 14,7 milliarder euro i inneværende til 30 milliarder euro i neste sjuårsperiode.

Det neste programmet blir mer inkluderende, mer tilgjengelig, bredere og mer framtidsrettet, og mer internasjonalt. Europakommisjonen ser Erasmus som en investering i ungdom og en investering i Europa.

Det nye programmet er også et viktig instrument for implementering av Kommisjonens visjon om et europeisk utdanningsområde – European Education Area – innen 2025, samt for oppfølgingen av European Pillar of Social Rights. Programmet skal dessuten støtte opp om det strategiske rammeverket for europeisk utdanningssamarbeid.

Yrkesopplæringen får større vekt.

Det skjer ei dreining i målgruppa i EØS, fra 2018 er det en egen satsing for vgs

Erasmus skal fortsatt være inndelt i tre sektorer – utdanning og opplæring, ungdom og idrett.

Kommisjonen legger vekt på at programmet skal forenkles og gjøres mer tilgjengelig. Og selv om dagens arkitektur videreføres, gjøres det en del endringer i programmet, både hva gjelder form og innhold.

Kommisjonen vil øke mobiliteten i programmet og innføre mer fleksible mobilitetsordninger. Med dette menes at ordningene skal tilpasses behovene til særskilte målgrupper. Implementering av et *European Student Card* skal også bidra til å fremme mobilitet.

Andre nyheter er at det skal gis støtte til småskala partnerskap. Dessuten skal de nye initiativene *European Universities* og *Centres of Vocational Excellence* finansieres under Erasmus.

4. STRATEGIER NFK

Med bakgrunn i utfordringene og mål beskrevet ovenfor, skal Nordland fylkeskommune, i samarbeid med skoler, opplæringskontor, partene i arbeidslivet og andre, arbeide for følgende strategiske satsinger:

- Vektlegge arbeid med «internasjonalisering hjemme». Dette inkluderer blant annet å gi elever og lærlinger god kunnskap og forståelse om andre lands kulturer og arbeidsliv. Arbeidet må også ses i sammenheng med et økende antall flyktninger, asylsøkere og arbeidssøkende innvandrere som kommer til Nordland.
- Videreføre arbeidet med å øke mobilitetsopphold for lærlinger, elever og lærere/instruktører innenfor fag- og yrkesopplæringen. Samarbeide med aktuelle skoler/opplæringskontor, samarbeidsland, partene i arbeidslivet m fl. Gjensidig mottak og tilrettelegging for tilsvarende grupper til Nordland. Arbeidet organiseres og videreføres i Erasmus-prosjektet «Mobilitet Nordland».
- Arbeide for å fremme europeisk anerkjennelse av internasjonal yrkesfaglig kompetanse gjennom ECVET (European credit transfer system for vocational education and training). ECVET skal sammen med andre mobilitetsverktøy bidra til å utvikle en metodisk ramme for anerkjennelse, akkumulering og overføring av kompetanse mellom ulike læringsarenaer, på tvers av landegrenser og systemer. Her vil prosjektet i samarbeid med NTNU med fokus på akvakultur være et godt eksempel.
- Tilrettelegge for økt søking på eksterne finansieringsordninger for samarbeidstiltak som fremmer målsettingene. I denne planperioden er Erasmus+, Nordplus, Nordområdeprogrammet de viktigste ordningene. Søking på eksterne finansieringskilder ses i sammenheng med fylkeskommunens egne midler.

SAMORDNING ULIKE ORDNINGER/SYNERGIER

EØS program brukes for å åpne dører til andre EU program, bruke EØS for å lage nettverk

– hvor egnet er EØS for å lage partnerskap som inkluderer Vest Europeiske regioner

Andre aktuelle EU-program:

Creative Europe

Rammeprogrammet “Investing in People”

Horisont 2020, særlig Open Science

Hvordan vil vi at det nye Erasmus programmet skal se ut?

Forslagene fra EU kommisjonen som å lage erasmusprogrammet 2021-2027 mer inkluderende, utvikle

nye formater som virtuelle utvekslinger og kortere læringsperioder i utlandet, flere muligheter for skoleelever blant annet gjennom eTwinning, er noe Nordland støtter.

Nordland ønsker også større muligheter for utveksling i nordområdene. Dette for å følge opp EU's økte fokus på Arktis.

Kreativt Europa 2021-2027

Hensikt med notatet og hvordan notatet er jobbet frem	13
Bakgrunn Kreativt Europa til 2014-2020	14
Formålet med satsingen er å	14
Innhold i programmet	14
Neste programperiode for Kreativt Europa 2021-2027	14
Forslag til budsjett og innretning	15
Norges erfaring med Kreativt Europa så langt	15
Hvordan kan Norge få mer ut av Kreativt Europa framover?	16
Mediadelen	16
Kulturdelen	16
Anbefaling	18

Hensikt med notatet og hvordan notatet er jobbet frem

Dette notatet redegjør kort for EUs program Kreativt Europa, og gjennomgår norske erfaringer med programmet. Notatet søker også å vurdere hvorfor programmet kan være relevant for kultur-, kunst-, film- og spillaktørene og det regionale partnerskapet i neste programperiode.

Informasjon som fremkommer i notatet er hentet fra hjemmesider (disse er henvist til i notatet). I tillegg har det vært møte mellom Trøndelags Europakontor 25.10.2018 og Norsk kulturråd/ Kreativt Norge med påfølgende telefonmøter med ansvarlige aktører i Norsk kulturråd for Kreativt Europa Per Dehlin innen kultur/kunst- og Kåre Jensen innen film/ spillsatsingen. Osloregionens Europakontoret ved Astrid Bjerke har også kommentert på notatet.

31.10.2018,
Heidi Fosslund
Daglig leder Trøndelags Europakontor

Bakgrunn Kreativt Europa til 2014-2020

Kreativt Europa er EUs program for de kulturelle og kreative sektorene i perioden 2014-2020.

Formålet med satsingen er å

- Hjelp de kulturelle og kreative sektorene til å gripe mulighetene som gis i den digitale tidsalderen og globaliseringen.
- Gjøre sektorene i stand til å nå sitt økonomiske potensial, bidra til bærekraftig vekst, arbeidsplasser og sosial samholdighet.
- Gi Europas kultur- og mediesektorer tilgang til nye internasjonale muligheter, markeder og publikum.

Programmet gir norske aktører innen TV, film, kunst og kultur muligheter til å samarbeide internasjonalt, og til å nå ut til et større europeisk publikum.

Innhold i programmet

Kreativt Europa har et delprogram for kunst- og kultur, og et delprogram for TV, film og spill. I Norge har Kulturrådet ansvaret for å informere og veilede norske aktører om programmet for kunst og kultur, mens Norsk filminstitutt har tilsvarende ansvar for TV, film og spill. Programmet sorterer under budsjettoverskriften "Sikkerhet og medborgerskap", tilsvarende EU-programmet "right and values".

Programmet for kunst og kultur gir tilskudd til:

- Internasjonale samarbeidsprosjekter mellom kulturelle og kreative aktører i Europa.
- Kulturelle og kreative nettverk som styrker sektorens kapasitet til å operere internasjonalt.
- Oversettelse og promotering av europeisk litteratur.
- Plattformen med kulturelle aktører som fremmer nye kunstnere og stimulerer til europeisk programmering av kulturelle og kunstneriske arbeider.

Programmet for TV, film og spill gir tilskudd til:

- Kurs og videreutdanning for den audiovisuelle bransjen.
- Utvikling av film, TV-serier og spill for kino, TV og andre plattformer.
- Produksjon av TV-prosjekter.
- Distribusjon av europeiske filmer i Norge og norske filmer i Europa.
- Filmfestivaler, markestiltak og kinonettverk.
- Internasjonale samproduksjonsfond.
- Publikumsrettede tiltak og arrangementer som bidrar til å øke interessen for europeisk film.

Programmet har et budsjett på 1,46 milliard euro i perioden 2014-2020. Kreativt Europa fortsetter som eget program også i perioden 2021-2027, med en foreslått økning i [budsjettet til 1,85 milliard euro](#).

Kilder:

https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/about_en
<http://www.kreativteuropa.no/> og
<https://www.kulturradet.no/eus-kulturprogram>).

Neste programperiode for Kreativt Europa 2021-2027

Forslaget til det nye programmet "Et Kreativt Europa" er en del av EU sitt langtidsbudsjett kapittel "[Investerings i mennesker](#)". Hovedformålet med programmet er å fremme europeisk kultur som

bidrar til en felles europeisk identitetsfølelse. Det nye programmet skal også styrke innbyggerdeltakelsen ved å fremme og beskytte grunnleggende rettigheter og verdier og tilrettelegge for politisk og sivilt engasjement.

Forslaget til det nye Kreative Europa programmet bygger på erfaringer fra 2014-2020 programmet og har som formål å styrke element i programmet som fungerte godt (se under).

(kilde: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-3950_da.htm)

Forslag til budsjett og innretning

I EUs neste langtidsbudsjett for perioden 2021-2027 foreslår Europa- kommissionen å øke finansieringen av Kreativt Europa til 1,85 mrd. euro. Forslaget innebærer følgende satsinger:

- 0,81 mrd euro til satsingen MEDIA som skal forbedre konkurranseevnen i den audiovisuelle sektoren i Europa ved å støtte utvikling, distribusjon og markedsføring av europeisk film, tv-produksjon og videospill. I de kommende årene vil mer penger bli investert i internasjonal markedsføring og distribusjon av nyskapende historiefortellinger, inkludert virtuell virkelighet. En Kulturrådet, Forskningsrådet, DIKU, BUFDIR, Nordens informasjonskontor Norge, NOKU og Akershus fylkeskommune arrangerer i januar 2019 konferansen Kultur over grenser som ser på kultur i europeiske tilskuddsordninger.nettbasert database med europeiske -filmer vil opprettes for å øke synligheten og tilgangen til europeiske verk.
- 0,61 mrd. euro til kulturdelen av programmet med formål å fremme Europas kulturelle og kreative sektor. Gjennom samarbeidsprosjekter, nettverk og plattformer vil talentfulle kunstnere ha muligheten til å samarbeide på tvers av landegrensene.
- 160 millioner euro til å finansiere små og mellomstore bedrifter (SMB) og andre organisasjoner som arbeider i kulturelle og kreative sektorer. Finansiering vil også bli brukt til å fremme samarbeid om kulturpolitikk i hele EU, for å styrke et fritt, mangfoldig og pluralistisk medielandskap og å støtte kvalitetsjournalistikk og mediekunnskaper

Det er et mål å fatte vedtak om EUs nye langtidsbudsjett før parlamentsvalget mai 2019. Dersom det fattes et vedtak på langtidsbudsjettet i 2019 vil det kunne sikre en sømløs overgang mellom nåværende Kreative Europa og neste programperiode. Dette gir forutsigbarhet og kontinuitet i finansieringen til gagn for kulturaktørene.

(Kilde: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-3950_da.htm)

Norges erfaring med Kreativt Europa så langt

Totalt betaler Norge 20,5 millioner euro for deltakelse i Kreativt Europa. 13 prosent av budsjettet er tilordnet *Cross sectoral strand*. Trekker vi dette ut av budsjettet betaler Norge rundt 18 millioner euro for deltakelsen i KULTUR og MEDIA-delen av programmet. I samme periode har norske aktører fått tilbake 16,8 millioner euro i prosjektmidler fra programmet. Norge betaler altså mer for deltakelse enn vi får tilbake.

Menon Economics har på oppdrag fra Kulturdepartementet tidligere i år gjennomført midtveisevaluering av norsk deltakelse i Kreativt Europa. Her foreligger ferske tall (s. 31): <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/midtveisevaluering-av-norsk-deltakelse-i-kreativt-europa/id2605072/>

Deltakelse i Kreativt Europa gir mer enn finansiering. Verdifull kunnskap, kreativitet og samhandling med nye aktører er også en verdi fra ordningen. Evalueringen viser at Kreativt Europa er godt kjent i norsk kultursektor, men det er gjort kjent gjennom svært forskjellige kanaler. De tematiske utlysningene oppfattes som relevante for norske søkere.

Midtveisevalueringen viser at Kreativt Europa har høy addisjonalitet, særlig for aktører innen kultur. Dette betyr at en betydelig del av kulturprosjektene som gjennomføres finansiert gjennom Kreativt Europa, ikke ville blitt realisert uten disse midlene. Finansieringsordningene for kultur og mediedelen er forskjellig, derfor stilles spørsmål ved om det er mulig å sammenligne suksessraten mellom kultur og media. Midtveisevalueringen kommenterer imidlertid at suksessraten har vært større innenfor film og media enn kultur og kunst, og viser samtidig at Kreativt Europa har god effekt for norsk kultursektor. Både plattformstøtten og nettverksstøtten er brukt opp i denne programperioden, noe som tyder på at ordningen er nyttig. Programmet bidrar til at kulturprosjekter blir gjennomført og i et større omfang, enn uten støtte. Kreativt Europa er et viktig virkemiddel for aktører i norsk kultursektor av tre grunner; det gir økt samarbeid mellom aktører på tvers av land som gir økt kulturelt mangfold og læring. Det gir innpass for norske aktører til å nå et bredt publikum, og til et større inntekstpotensiale. Det siste har spesielt spill og film erfart.

Samtidig viser midtveisevalueringen at regelverket og søknadsprosessen oppfattes som krevende å forholde seg til for norske søkere. Det er også en stor utfordring for mange mindre aktører å stille med programmets krav til egenandel (egenandel på 40 % for å få godkjent små samarbeidsprosjekter og 50 % for store).

Hvordan kan Norge få mer ut av Kreativt Europa framover?

Tilskuddsordningene i Kreativt Europa er svært ulike for media- og kulturdelen. Som følge av disse ulikhetene er også de to delene organisert på ulike måter lokalt, regionalt og nasjonalt i Norge.

Mediadelen

Det finnes flere lokale og regionale finansieringsordninger og kompetansesatsinger, som f.eks. Midtnorsk filmfond. Disse satsingene bidrar til å gjøre aktørene bedre i stand til å komme igjennom med sine søknader.

Noen av fylkeskommunene har utarbeidet gode ordninger for oppfølging og videre veiledning. Det anbefales likevel at regioner/ fylkeskommuner kan og bør holde flere seminarer der aktører som har lyktes og vært del av et Kreativt Europa-prosjekter kan dele sine erfaringer.

Det er strenge krav for å kunne søke Kreativt Europa. På filmområdet må aktører som søker f.eks. ha produsert film tidligere. Det gjennomføres en rekke kurs og videreutdanning på europeisk nivå for å heve kompetansen for film-aktørene. som norske aktører kan delta på med lav egenandel, som følge av reisestipender fra NFI og fra enkelte regionale filmsentre. De som har vært på kurs har større suksessrate for å få tilsagn gjennom Kreativt Europa. Fylkeskommunene forvalter reisestøtteordninger for slike kurs. Ordningen har potensial for å benyttes i enda større grad. Aktører som har deltatt på slike kurs melder om stor nytte både med tanke på kompetanseheving og ikke minst på grunn av et internasjonalt nettverk som slike kurs gir. Kulturfeltet mangler tilsvarende kurs/ videreutdanningsmuligheter.

Særlig for film finnes en sterk regional og nasjonal verdikjede som gjør film- og medieaktører forberedt på å søke på Kreativt Europa, noe som trolig kan ha bidratt til positiv uttelling. Media-delen har heller ikke samme utfordring med egenandelsfinansiering som kulturdelen.

Kulturdelen

Selv om det oppleves krevende å komme gjennom nåløyet med en prosjektsøknad, uttrykker søkere som har fått avslag at prosessen likevel at det gir en merverdi, først og fremst på grunn av faglige og gode tilbakemeldinger fra kommisjonen. Deretter at det også var nyttig med oppfølging fra

fylkeskommuner og Kulturrådet. Søkere får gjennom dette mulighet til å se på sin egen organisasjon og hvordan de arbeider. Søkere får dermed mulighet til å se på sin egen organisasjon og hvordan de arbeider. Det oppleves også positivt at Kreativt Europa gir tilbakemelding på avslag, noe Kulturrådet ikke gjør. Dette gjør søkerne i stand til å forbedre seg selv, og ikke bare søknaden.

Mange oppfatter kulturdelen av Kreativt Europa som mer instrumentelt enn Kulturrådet sine virkemidler. Kreativt Norge sine virkemidler kan og bør rettes inn slik at de gir norske aktører muskler og kompetanse til i neste omgang å lykkes med Kreativt Europa søknader. Og en tilsvarende verdikjede fra lokalt, regionalt til nasjonalt nivå som finnes for media-delen av programmet bør vurderes også innen kultur og kunst feltet.

En hovedutfordring med ordningen i dag er egenandelskravet, som kan være opptil 20 mill om det er et stort prosjekt og ned til 2 mill i mindre prosjekt. Det er en utfordring at Kreativt Europa ikke samsvarer norske tilskuddsordninger. Noen land som Portugal og Finland har etablert egne finansieringsordninger. For film har regionene vært flinke til å lage finansieringsordninger og kompetansehevende ordninger. Det finnes ingen slike incentivordninger for kulturdelen i Norge. Norsk kulturråd har registrert at det også er store forskjeller på incentivordningene og satsingen på det internasjonale kulturarbeidet mellom fylkeskommunene. Akershus har støtteordninger for stipend for å delta i nettverk/ partnersøk for kultursektoren. En slik finansieringsordning bør alle fylkeskommuner ha, som incentiv til å treffe partnere innen kulturområder for deretter å søke Kreativt Europa. En tilsvarende incentivordning bør også komme på nasjonalt nivå for kultur/kunstsektoren.

Lånegarantiordningen fra Innovasjon Norge, som gir kulturaktører mulighet til å låne penger for å dekke egenandelen, er fremmed for kultursektoren og bør vurderes endret og tilpasses næringen. For å oppfordre flere banker å gi kulturaktører lån trengs i tillegg et datagrunnlag som viser kulturaktørers evne til å tilbakebetale sin gjeld. I dag er ikke bankene godt nok kjent med denne sektoren, noe som kan hindre bankene fra å gi lån. Det foregår mye lobbying i Europa for å få tilgang til lånegarantiordninger for kulturaktører, da andre europeiske land i stor grad har fått bort fra tilskuddsordninger til lånegarantier. Det vil kunne utvikle seg til et problem dersom norsk kulturnæring ikke har god kjennskap til slike ordninger.

For kulturdelen av programmet har prosjekter som får støtte fra Kreativt Europa sjelden norsk prosjektleder, mest sannsynlig pga høye timekostnader, og at det dermed "lønner" seg å ha prosjektledere fra andre nasjoner. Det må vurderes ordninger som også gjør prosjektlederroller mulig for norske aktører, feks tilsvarende midler som gis fra Forskningsrådet til norske deltagere i EUs forskningsprogram, Horisont 2020 (Stim-EU). Det samme gjelder ikke for prosjekter innen media-delen av programmet, som oftere har hatt norsk prosjektleder.

Hva gjelder forleggerordningen, opplever norske forleggere denne som instrumentell, fordi EU legger føringer for hvilke forfattere de kan arbeide med. Norske forleggere ønsker større frihet til å selv velge hvem de ønsker å samarbeide med.

Kulturrådet peker særlig på at oppfølging samt samarbeid med fylkeskommunene oppleves vellykket. Noen av fylkeskommunene har utarbeidet gode ordninger for oppfølging og videre veiledning. Et eksempel på aktivitet som anbefales fra norsk side er Kulturrådet, Forskningsrådet, DIKU, BUFDIR, Nordens informasjonskontor Norge, NOKU og Akershus fylkeskommune sin konferanse *Kultur over grenser*, som arrangeres i januar 2019 og ser på kultur i europeiske tilskuddsordninger.

Anbefaling

Norge bør delta i Kreativt Europa også i neste periode fordi:

- Europa er i endring, og på flere områder kan EU oppleves skjørt. Den europeiske union er basert på et fellesskap av verdier som deles av borgerne og er forankret i Europas historie, demokratiske prinsipper og identitet. Disse verdiene er nedfelt i EU-traktaten og EUs charter om grunnleggende rettigheter i Europa. De omfatter særlig ikke-diskriminering og likestilling, anti-rasisme og toleranse, rettsstatsprinsippet og uavhengige domstoler. De omfatter også kulturelt mangfold, ytringsfrihet, inkludert mediefrihet, pluralisme, medborgeres deltakelse og en kunstnerisk frihet. Kultur, kunst, film og spill bidrar til kulturbygging og europeisk identitetsbygging, noe som også er verdifullt i en norsk kontekst. Deltakelse i Kreativt Europa, Erasmus+ og EØS-midlene, kan sammen gi et sterkere bidrag til et europeisk fellesskap, og vern om nedfelte rettsstatsprinsipper og demokratiske verdier.
- Domstolenes frihet og den frie presse utfordres flere steder i Europa. Påstander om at media farer med "fake news" er med på å svekke medias rolle som vaktbikkje. Det trekkes frem i pressemeldinger fra EU at finansiering fra Kreativt Europa kan brukes til å støtte kulturelt mangfold og pluralisme, som begge er avgjørende for å bevare åpne, inkluderende og kreative samfunn. For at kulturlivet skal kunne ta en slik rolle og bidra til å sikre et inkluderende Europeisk samfunn, må den kulturelle og kreative sektoren være robust og konkurransedyktig. Kunstneriske uttrykk og kulturelt innhold må sirkuleres i Europa og utover. Her kan ses synergieffekter med EU sitt program for rights and values.
- På norsk side er Kulturdepartementet et relevant departement for å vurdere fortsatt deltakelse. I tillegg bør Utenriksdepartementet og kommunal- og moderniseringsdepartementet trekkes med i drøftingene om norsk deltakelse.
- Programmet er og kan være et viktig verktøy for utvikling i frivillige organisasjoner innen flere tematiske områder.
- Norske organisasjoner har også i inneværende periode har kommet godt ut av finansieringsordningen. Spesielt pekes på film og spill.
- Første periode av Kreativt Europa har gitt aktørene verdifull kompetanse. Både de som har fått bevilget et prosjekt og de som ikke har, som har lært av dette. Verdien av satsingen er derfor mer enn de kroner norske aktører får tilbake. Norsk deltakelse i EUs kulturprogrammer strekker seg tilbake til midten av 90-tallet, og det norske kulturfeltet er som sådan godt kjent med prinsipper og praksis i EUs programmer.
- Fylkeskommunens rolle vurderes som viktig. Kultur er et kompetanseområde som fylkeskommunene har som koordinatore i ulike kulturpartnerskap. De har også støtteordninger overfor ulike kulturaktører. For å få mer ut av Kreative Europa anbefales å se på verdikjedene fra lokalt - regionalt til nasjonalt og internasjonale støtteordninger, tilsvarende ordninger som finnes for film i flere regioner som regionale filmfond og regionale kompetansesenter for film.
- Programmet egner seg godt for kommuner og fylkeskommuner, med sin administrative kapasitet til å legge til rette for sine kulturaktørers medvirkning i programmet. Det er gode eksempler på dette, blant annet Namsos kommune og Singing Cities-[prosjektet](#), og Rogaland fylkeskommune, med [Follow the Vikings](#). Koblingen mellom den administrative kapasiteten som finnes i fylkeskommunene, muligheten til å gjøre tilgjengelig økonomiske ressurser (eks. til å

dekke egenandel), og de kunstneriske, kulturfaglige og kreative kreftene hos regionale/lokale aktører kan utnyttes enda bedre.

- Kultur spiller en positiv rolle i å styrke europeiske samfunn og økonomier. Digitalisering og global konkurranse skaper behov for mer støtte til kulturelle og kreative sektorer i Europa. Mer kan gjøres for å fremme transnasjonale produksjoner, for å sikre at europeiske verk er bredere og å få mest mulig ut av digital teknologi samtidig som Europas kulturelle og språklige mangfold holdes. Her kan ses synergieffekt med EU sin kommende satsing på Digitale Europa.
- Om synergier med andre programmer: Kultursektoren som er dekket av Kreativt Europa kan med stort hell og utbytte også benytte seg av finansieringsordninger som eksempelvis Erasmus +, EØS, Interreg og nordiske ordninger. Synergiene mellom Kreativt Europa og øvrige EU-programmene er stor, men mulighetene kan med fordel kommuniseres enda bedre. Det som gjør Kreativt Europa så attraktivt for sektoren er at programmets formål er spesielt tilpasset feltet, og at innvilgelse av midler henger så høyt at det gir stor merverdi i form av økt synlighet og utviklingsmuligheter. Kreativt Europa er gullstandarden for europeisk kultursamarbeid og gir effekter som i de fleste tilfeller varer langt utover prosjektperioden.

- Om programmet Kreativt Europa: <https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/>
- Om Norge og Kreativt Europa: <http://www.kreativteuropa.no/>
- Mer om hvorfor Europakommisjonen foreslår å styrke Kreativt Europa:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=SWD%3A2018%3A291%3AFIN>

EUs program for miljø og klima (LIFE) 2021-2027

1. Bakgrunn

LIFE er EUs program for miljø og klima og skal **bidra til implementering av EUs klima- og miljøpolitikk og –regelverk**. Med Paris-avtalen, FN's Bærekraftsmål, EUs 2030 klimamål og ny politikk om sirkulær økonomi som bakteppe har Europakommisjonen forsterket fokus på klima og miljø i det nye budsjettforslaget, bl.a. med 60 % økning i budsjett for LIFE-programmet sammenlignet med den inneværende programperioden. LIFE ble først lansert i 1992, og Norge har ikke deltatt i programmet tidligere.

2. Mål, struktur og budsjett

LIFE skal være **katalysator for omstilling til sirkulær, energieffektiv, lavutslipp og klimarobust økonomi og bidra til beskyttelse av miljø og biodiversitet**. Programmet skal utvikle innovative løsninger og spre beste praksis som støtter implementering av EUs miljø- og klimalovgivning og bygge kapasitet av offentlige og private aktører og sivilt samfunn. Programmet skal bl.a. bidra til innovasjoner som støtter klima-arbeid i lokalsamfunn, og skal støtte tiltak som bedrer luftkvalitet, tar i bruk teknologi for avfallshåndtering og som reduserer plastavfall i havet. Prosjekter kan implementeres på lokalt, regionalt, nasjonalt eller internasjonalt nivå.

Programmet er delt i to områder (Miljø & Klima) med fire delprogrammer med foreslått totalbudsjett på EUR 5 450 000 000.

- **Natur og biodiversitet** vil omfatte støtte til prosjekter for å utvikle, anvende og fremme beste praksis for å styrke naturmangfold og for å integrere miljø- og klimapolitikk i andre politikkområder. (EUR 2 150 000 000)
- **Sirkulær økonomi og livskvalitet** skal bidra til å nå store politiske mål som overgangen til en sirkulær økonomi, og beskytte og forbedre luft- og vannkvalitet. Den skal også støtte bruk av teknologi og løsninger som er tilpasset lokal, regional eller nasjonal kontekst. (EUR 1 350 000 000)
- **Klimatilpasning** vil bidra til å implementere 2030 energi- og klimapolitikkrammen og møte EUs forpliktelser i henhold til Paris-avtalen om klimaendringer. (EUR 950 000 000)
- **Overgang til ren energi** vil bygge kapasitet, stimulere investeringer og støtte politikimplementering som fokuserer på energieffektivitet og mindre fornybare energikilder som bidrar til klimatilpasning og / eller miljømål. (EUR 1 000 000 000)

3. Synergier med andre programmer

LIFE skal bidra til å ta i bruk forsknings- og innovasjonsresultater fra Horisont Europa, og Europeisk Innovasjonsråd underlagt Horisont Europa kan støtte kommersialisering av ideer som kommer fra implementering av LIFE-prosjekter. Prosjekter finansiert av LIFE kan også motta støtte fra andre EU-programmer. I tillegg til Horisont Europa blir programmet sett i sammenheng med flere av EUs strukturfond, Connecting Europe Facility og InvestEU.

4. LIFE i norsk kontekst

Alle fylkeskommuner har klima og miljø på dagsorden i sine regionale planstrategier og utviklingsplaner. Samtidig har så å si alle kommuner klima-, energi- og miljøtiltak i sitt planverk.

Som klima- og miljødepartement beskriver, er klima- og miljøpolitikk i EU og i Norge relativt sammenfallende: I klimapolitikken er Norge tilsluttet EUs kvotesystem, som omfatter omlag halvparten av Norges klimagassutslipp, og Norge har en intensjon om å oppfylle klimamålet for 2030 sammen med EU. Det innebærer at det regelverket som EU utvikler for ikke-kvotepliktig sektor for perioden etter 2020 også vil bli viktig for Norge. Miljø omtales i EØS-avtalen som et horisontalt samarbeidsområde som anses også å ha betydning for det indre markedes funksjon. Summen av miljøregelverk, sektorpolitikk og sektorovergripende politikk som blir innlemmet i norsk regelverk som følge av EØS-avtalen, gjør EU til en sentral aktør i utviklingen av norsk miljøpolitikk. EØS-avtalen inneholder blant annet rettsakter knyttet til kontroll med forurensing, klima, vann, luftforurensing, kjemikalier, avfall, konsekvensanalyser, miljømerking, støy og tilgang til miljøinformasjon.

LIFE er et virkemiddel til å iverksette EUs politikk og implementere regelverk på lokalt og regionalt nivå i Europa. I følge NIBR har LIFE høy relevans for kommunale og fylkeskommunale ansvarsoppgaver innenfor samfunns- og arealplanleggingen, regional planlegging, samferdsel, vannforvaltning, lokal forurensning og avfallshåndtering. I planlegging etter plan- og bygningsloven og ved enkeltvedtak etter plan- og bygningsloven skal norske kommuner og fylkeskommuner stimulere og bidra til reduksjon av klimagassutslipp, samt økt miljøvennlig energiomlegging. Gjennom statlige planretningslinjer ¹ ber regjeringen kommunesektoren om å legge reduksjon av klimagassutslipp samt økt miljøvennlig energiomlegging til grunn i sin planlegging og øvrige myndighets- og virksomhetsutøvelse. (NIBR-rapport 2018:13, s. 73-75).

Samtidig kan det være en utfordring at LIFE omfatter EU-politikk og -lovgivning som ikke er EØS-relevant, og det kan påvirke utbytte og resultater for norske aktører², som NIBR påpeker. Det meste av EUs miljølovgivning er tatt inn i EØS-avtalen og gjennomført i norsk rett, men det finnes noen unntak, som fugledirektivet og habitatdirektivet. De beskytter truede arter og naturtyper, og leve- og hekkeområder til disse artene. De omtales også som Natura 2000-direktivene og er EUs oppfølging av Bernkonvensjonen. Siden 1992 har om lag halvparten av finansieringen i LIFE gått til Natura 2000-prosjekter³. Natura 2000-direktivene er ikke tatt inn i EØS-avtalen, men Norge har imidlertid ratifisert Bernkonvensjonen og bestemmelsene er tatt inn i den norske Naturmangfoldloven. To andre sentrale EU-direktiver for miljøet som også berører naturforvaltning er tatt inn i EØS-avtalen. Det er rammedirektivet for vann som etablerer et rammeverk for en mer helhetlig forvaltning av vannmiljøet, og miljøansvarsdirektivet som regulerer ansvaret for skader på miljøet med utgangspunkt i prinsippet om at forurenseren betaler. Begge disse direktivene berører naturforvaltning. Siden bestemmelsene i Bernkonvensjonen også er gjennomført i norsk rett, betyr dette at Norges miljøpolitikk ligger ganske nært opp til EUs. (NIBR-rapport 2018:13, s. 63-64).

LIFE som mulig virkemiddel i lokalt og regionalt klima- og miljøarbeid

En rapport *EU-programmer: deltagelse og nytte for kommunesektoren*, som ble laget av NIBR i 2015, viser at i programperioden 2007-2013 deltok 151 kommuner og 18 fylkeskommuner i omlag 852 prosjekter som mottok støtte fra EUs sektorprogrammer (NIBR 2015:19, s. 48). Rapporten påpeker at hvis man matcher kommunesektorens oppgaveportefølje med den tematiske innretningen i de ulike

¹ Nye statlige planretningslinjer fra september 2018 innebærer klimatilpasning også.

² Evalueringskriterier: Prosjekter som skaper synergier mellom delprogrammer, som mobiliserer investeringer og som har størst potensial til å bli tatt i bruk av private og offentlige aktører, skal prioriteres. Prosjekter som bygger på andre prosjekter finansiert av programmet eller dens tidligere utgaver, eller som får andre EU-midler, skal få bonuspoeng i evalueringen. I tillegg skal regioner med spesielle miljø- og klimautfordringer tas hensyn til. Prosjekter skal også styrke bruk av grønne offentlige anskaffelser.

³ Kommisjonens budsjettforslag indikerer stor fokus på miljødelen også i 2021-2027.

programmene, finner man ganske godt sammenfall, unntatt et område: EUs miljøprogrammer er fraværende. NIBR mener at dersom man legger til grunn at miljøpolitikk er et sentralt politikkområde, hvor kommunesektoren har et ganske tungt oppgaveansvar, kan det være grunn til å spørre hvorfor Norge ikke har valgt å gjennomføre EUs miljøprogrammer. (NIBR 2015:19, s. 58-59). Også i rapporten fra 2018 konkluderer NIBR at «det er et paradoks at norske aktører ikke kan dra nytte av en finansieringsmekanisme som har blitt et så sentralt virkemiddel for implementering av politikk og regelverk som norske kommuner og fylkeskommuner er satt til å praktisere» (NIBR 2018:13, s. 75).

Når det gjelder klimatilpasning spesifikt, gjennomførte Insam i 2017 en spørreundersøkelse for KS om klimatilpasning i kommunene. Der vurderer administrativ ledelse i kommunene at bedre økonomiske rammer og kapasitet i kommunene er viktigst for å styrke arbeidet med klimatilpasningen⁴. Det er behov for kompetanseutvikling knyttet til å håndtere klimatilpasning som en kompleks utfordring, og for styrket integrasjon av klimatilpasningsarbeidet i kommunene. Samarbeidet og samhandlingen mellom kommunene, fylkene/regionene, staten og andre aktører bør videreutvikles.

Deltakelse i prosjekter i LIFE kan være et mulig virkemiddel for kompetanseutvikling og bedre koordinering av klima-arbeidet mellom forvaltningsnivåer. LIFE-programmets innretning som støtter såkalte integrerte prosjekter understreker programmets fokus på behovet for å bedre miljøstyringen, koordineringen og samhandlingen mellom involverte aktører. De integrerte prosjektene gir anledning til en type utviklingsarbeid som det ikke finnes tilsvarende støtteordninger til, heller ikke i Klima- og miljødepartementets egen tilskuddsordning (NIBR 2018:13, s 75-76).

En mulig utfordring ved å bruke LIFE som virkemiddel i norsk klima- og miljøarbeid lokalt og regionalt er behov for spesialkompetanse og kapasitet til å søke EU-midler. Det er mye jobb med å søke midler, og mye administrasjon knyttet til å drive prosjektene. Noen bruker også ekstern hjelp i søknadsprosessen. I Sverige og Danmark har prosjektarbeidet og støttemidlene imidlertid fungert som katalysator for tiltak som 'måtte gjøres', men som antakelig hadde fått en mindre eller saktere prioritering om det ikke hadde blitt et LIFE-prosjekt. Økt kunnskap, økt kunnskapsdeling, bedre løsninger og styrket samarbeid og koordinering blir nevnt som betydningsfullt resultat og som et viktig utbytte. (NIBR 2018:13, s. 75-77). Derfor er det viktig å se prosjektarbeid i sammenheng med kommunale og fylkeskommunale oppgaver.

Et annet spørsmål er hvorvidt programmets alle fire delprogrammer oppleves som relevant i Norge, og om det eventuelt blir mulig for Norge å kjøpe seg inn i noen delprogrammer i stedet for hele programmet, dersom ønskelig fra norsk side.

⁴ Når det gjelder regionale og statlige virkemidler: 90 % av kommunene anser statlige finansieringsordninger som meget viktig eller viktig. Deretter følger kompetanseutviklingstiltak (67 %), avklaring av kommunens ansvar relatert til klimatilpasning (65 %), bistand fra eksterne kompetansemiljø (55 %), veiledere (53 %), kommunenettverk for klimatilpasning og forskning (begge 52 %), statlige planretningslinjer (49 %), klimatilpasning i regionale planprosesser (44 %) og utviklings- og innovasjonsprosjekter (38 %). Samlet sett er det et bredt sett av tiltak som kommunen anser som nødvending i arbeidet med klimatilpasning. (Klimatilpasning i kommunene – nasjonal spørreundersøkelse for KS høsten 2017).

European Urban Initiative 2021-2027

Bakgrunn

To tredjedeler av EUs befolkning bor i og nært byer, og andelen er økende. Både ute i Europa og her hjemme er urbaniseringa en sterk driver, og Smartby-tenkning i fokus for å løse utfordringer i byene.

På europeisk nivå satte *Pact of Amsterdam* fra 2016 urbane utfordringer for alvor på dagsorden, og markerte starten for EUs Urban Agenda. Tolv tematiske partnerskap er så langt opprettet, og målet er bedre samhandling mellom forvaltningsnivåene, bedre regulering, bedre finansieringsordninger, samt bedre og mer kunnskap og data.

EUs budsjettforslag for neste periode signaliserer fortsatt satsing på byspørsmål og Urban Agenda. Som et verktøy ønsker Kommisjonen et nytt byprogram under samhørighetspolitikken; European Urban Initiative.

Mål

European Urban Initiative (EUI) skal legge til rette for at europeiske byer og lokale myndigheter velger innovative løsninger, og lærer av hverandre. Programmet skal være et enhetlig verktøy for å nå målsetninger på EU-nivå, og møte utfordringer i europeiske byer innenfor bl.a. klima, infrastruktur og helse. Tematisk vet vi foreløpig lite, men Urban Agenda fokuserer på utfordringer som i stor grad kan løses gjennom lokal forvaltning og tjenesteutvikling i byene, som sirkulærøkonomi og sosiale tjenester.

Struktur og budsjett

Kommisjonen har med EUI foreslått å slå sammen dagens ulike verktøy for byer til ett stort byprogram for perioden 2021-2027. EUI skal samle tiltak som [URBACT](#), [Urban Innovative Actions](#) (UIA), Urban Development Network og [Urbis](#) (som er Den europeiske investeringsbankens rådgivningstjeneste for byinvesteringer). For medlemslandene i EU vil programmene kompletteres av byveksttaler (integreerte satsinger) finansiert gjennom strukturfondene.

Kommisjonen foreslår at det settes av om lag 500 mill EUR til European Urban Initiative (det endelige beløpet vil bl.a. avhenge av størrelsen på den totale avsetningen til strukturfondene). I tillegg til budsjett-debatten er det uenighet mellom Kommisjonen og medlemslandene hvorvidt EUI-midler skal forvaltes sentralt, slik det i dag gjøres med UIA og som er Kommisjonens ambisjon. Mange av medlemslandene ønsker en mer desentralisert modell nærmere dagens URBACT.

Synergier med andre programmer

EUI vil ha synergier med f.eks. Horizon Europe og LIFE. Som et tilbud med antatt lavere terskel, vil EUI kunne bidra til kapasitetsbygging i kommunene for andre programmer, og til å teste og implementere løsninger fra forsknings- og innovasjonsprosjekter. EUI vil være komplementært med andre programmer innenfor samholderspolitikken, og til en viss grad også overlappende.

Norsk tilknytning

KMD vil være ansvarlig departement.

EUI ligger i utgangspunktet under samholderspolitikken, som ikke er en del av EØS-avtalen.

Gjennom Interreg – med bilateral avtale med EU og kommunal delfinansiering, har URBACT tidligere vært tilgjengelig for norske byer, i motsetning til f.eks. UIA. En slik tilknytningsform vil kunne vurderes for EUI.

Kommisjonen har imidlertid uformelt gitt uttrykk for at den ønsker at Norge tilknytter seg programmet på samme måte som f.eks. rammeprogrammet for forskning (artikkel 82 i EØS-avtalen), som vil si at vi betaler vår andel og deltar på lik linje med medlemslandene. Dette fordrer dialog.

Relevans for norsk kommunesektor

Lokal forvaltning – ved byer og omland – vil være hovedaktørene i EUI-prosjekter, og deler utfordringene på europeisk nivå. Programmet er derfor svært relevant for norsk kommunesektor.

Norske byer kan vise til gode resultater i EU-prosjekter med byfokus. Også andre nettverk og virkemidler på europeisk nivå rettet mot byer er viktige verktøy for norske kommuner og fylkeskommuner (f.eks. EUROCITIES, Smartby-strategier, Europeisk Kulturhovedstad). For norske byer som i dag er aktive og synlige i EUs Urban Agenda, vil det være svært nyttig å ha muligheten til å støtte opp om dette arbeidet med policy- og tjenesteutvikling gjennom et eget programverktøy.

Et byprogram vil naturlig nok primært være rettet mot de større kommunene/fylkeskommunene, og dermed ikke relevant for alle. En eventuell deltakelse kan kompletteres med tiltak for å spre god praksis mellom norske kommuner, og styrke samarbeidet på byspørsmål internt.

På den andre siden vil et nytt enhetlig byprogram være det eneste EU-verktøyet med særskilt fokus på de urbane utfordringene, og det vil være utfordrende å stå utenfor. Et eget byprogram *kan* bety en konsentrasjon av flere utlysninger med byfokus innenfor sine rammer, og færre i andre programmer.

Indre marked-programmet

Europakommisjonen la 7. juni fram [forslag til en forordning](#) om et EU-program for det indre marked, bedrifters konkurranseevne, inkludert SMB og europeisk statistikk. Kommisjonen skriver i sin [pressemelding](#) at programmet skal styrke og beskytte innbyggerne i EU.

Lenke til faktaark om programmet: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-may2018-single-market-beyond-2020_en.pdf

Mål:

- sikre forbrukerrettighetene og en god produktsikkerhet
- styrke konkurransekraften til bedrifter – spesielt små og mellomstore bedrifter
- sikre trygge produkter for mennesker og dyr
- bidra til å utvikle oppdaterte og framtidsrettede standarder
- styrke IKT-verktøyene for å sikre effektiv håndheving av konkurransereglene i en digital tidsalder
- finansiere utarbeiding og formidling av statistikk

Budsjett:

Det foreslås satt av **4 milliarder euro** til programmet og i tillegg midler til SMB gjennom InvestEU-fondet.

Norsk tilknytning og kontekst

Programmet vil erstatte tre eksisterende programmer. Dette omfatter det europeiske statistikkprogrammet og forbrukerprogrammet der Norge deltar i inneværende budsjettperiode, og programmet for konkurranseevne til bedrifter og SMB (COSME) som Norge ikke deltar i.

Forslag til de ulike EU-programmene legges fram som del av Kommisjonens forslag til EU-langtidsbudsjett for perioden 2021–2027. Flere programforslag som er vurdert som EØS-relevante, inneholder en formulering om at EØS/EFTA-stater skal gis adgang til å delta i samsvar med bestemmelsene i EØS-avtalen, jf. artikkel 5 i forslaget.

I Norge er det Barne- og likestillingsdepartementet, Finansdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet som har ansvar for oppfølgingen av forslaget.

Vurdering av spørsmålet om deltakelse i indre marked-programmet sett fra kommunesektorens perspektiv

Selv om programmet mest sannsynlig ikke gir muligheter for prosjektdeltakelse for norsk kommunesektor, vil programmet få stor betydning for at det indre markedet fungerer godt. Dette vil også komme norske borgere og kommunesektoren til gode, som likeverdige deltakere i det indre markedet.

InvestEU

Europakommisjonen lanserte den 6. juni et forslag om et nytt program for investeringer som en del av sitt langtidsbudsjett i perioden 2021 til 2027. Programmet "InvestEU" skal samle EUs ulike finansieringsinstrumenter som tilbyr lån og garantier under ett tak. Programmet vil videreføre Junckers modell "Investment Plan for Europe" som har vært en suksess. Norge vil også kunne delta i EUs nye program som skal bidra til flere arbeidsplasser, økonomisk vekst og innovasjon i Europa. Utgangspunktet er at det investeres for lite i risikofylte prosjekter i Europa, noe som hindrer innovasjon og næringsutvikling. InvestEU-fondet vil stimulere og øke det private investeringsnivået ved hjelp av lån og garantier.

Budsjett

Programmet vil bestå av et fond, et rådgiverapparat og en portal for prosjekter. 15,2 milliarder euro er i kommisjonens forslag øremerket fondet, noe som gjør at EU kan stille garantier for 38 milliarder euro til ulike prosjekter i Europa med den europeiske investeringsbanken (EIB) som hovedpartner. I tillegg vil andre internasjonale finansinstitusjoner som er aktive i Europa, som for eksempel Verdensbanken, eller europeiske banker som samarbeider og dekker minst tre medlemsland, ha direkte tilgang til EUs garantier. Det forventes at programmet vil føre til en økning i private og offentlige investeringer på om lag 650 milliarder euro i en 7-års periode.

Mål

Fondet vil støtte investeringer innen et bredt spekter av politikkområder, og skal være markedsbasert og etterspørselsdrevet, men samtidig ha klare politiske mål. Formålet er å stimulere til større private investeringer som skal bidra til å nå EUs mål innen bærekraft, fremragende forskning og sosial inkludering. Fondets investeringer vil tilfalle fire hovedområder:

- Bærekraftig infrastruktur; 11,5 milliarder euro
- Forskning, innovasjon og digitalisering; 11,25 milliarder euro
- Små og mellomstore bedrifter: 11,25 milliarder euro
- Investeringer med et sosialt formål, utdanning og kompetanse: 4 milliarder euro

InvestEU-fondet vil rette seg mot økonomisk levedyktige prosjekter der det er markedssvikt eller et investeringsgap, inkludert prosjekter hvor det er en høyere risiko. Fondet vil støtte prosjekter som ellers ikke får finansiering på nødvendige vilkår eller i det hele tatt uten fondets støtte. I tillegg vil InvestEU legge vekt på sosiale investeringer og kompetanse da 4 milliarder euro av garantiene går til dette politikkområdet.

Synergier med andre EU-programmer

Lån og garantier gjennom InvestEU kan kombineres med andre finansielle instrumenter og med midler og støtte fra ulike EU-programmer. Hvis et prosjekt mottar lån/garantier gjennom InvestEU og samtidig får midler gjennom for eksempel Horisont Europa, vil reglene for InvestEU gjelde for hele prosjektet. Dette vil være en fordel da reglene for InvestEU er forenklet. Det vil være synergier til EU-programmer som Horisont Europa, Digital Europe Programme og alle EU-programmer som faller inn under InvestEUs fire områder da det er mulig å finansiere prosjekter i en kombinasjon av disse.

Hvem kan søke?

For at et prosjekt skal kunne søke lån/garantier gjennom InvestEU må de:

- Adresse markedssvikt eller investeringsgap og være økonomisk levedyktig
- Trengte EU-støtte for å "komme seg opp"
- Oppnå en multiplikatorvirkning og hvor mulig trigge private investeringer
- Bidra til å nå EUs politiske mål

Hvorfor er InvestEU relevant for fylkeskommuner og kommuner?

InvestEU vil være et viktig instrument for fylkeskommunene fordi det gir bedriftene tilgang til nye virkemidler som ikke er tilgjengelige i Norge i dag. Det nye InvestEU vil gi økt fleksibilitet og bedre tilgang til finansiering gjennom Horisont Europa.

Fylkeskommunen har et samordningsansvar for arbeidet med næringsutvikling hvor hovedoppgaven er å være *pådriver* og *tilrettelegger* for næringsutvikling i fylket, med utgangspunkt i nasjonale og regionale føringer. Verdiskaping som ivaretar en langsiktig og bærekraftig regional utvikling omfatter både økonomiske, miljømessige, kulturelle og sosiale dimensjoner. Tilrettelegging for nyetableringer og videreutvikling av eksisterende næringsliv er viktige satsningsområder for å bidra til bærekraftig utvikling, innovasjon og økt regional konkurransekraft.

InvestEU vil bygge videre på suksessen til EFSI-fondet og InnovFin (hvor Norge i dag deltar) og SMB-virkemidlene fra COSME vil gå inn under det nye programmet. Dette er finansielle instrumenter og programmer som er relevante for europeisk samfunns- og næringsutvikling. Fylkeskommuner og kommuner vil gjennom sin rolle som tilrettelegger og pådriver for næringsutvikling ha stor nytte av et helhetlig program som åpner opp for deltakelse med et stort spenn av aktører som for eksempel små og mellomstore bedrifter og næringsklynger.

I dialog med Innovasjon Norge i Brussel (Mathias A. Havgar) har vi mottatt følgende:

«Fra norsk side regner vi med at vi vil ha tilgang til disse vinduene, gitt at vi blir fullverdig medlem i HE:

- *Forskning, innovasjon og digitalisering; 11,25 milliarder euro*
- *Små og mellomstore bedrifter: 11,25 milliarder euro*

Disse midlene vil følge budsjettstrømmen til HE, hvor €3.5 milliarder er øremerket InvestEU. Det er noe uklarheter rundt SMB-vinduet ettersom midlene her også kommer fra COSME, og norsk medlemskap i Single Market Program og/eller COSME er uavklart. Merk at InvestEU, som du nevner, bygger videre på de finansielle instrumentene som finnes i H2020, Innovfin. Disse midlene brukes blant annet av Innovasjon Norge (lån) og Sintef Venture, Kjeller Innovasjon (egenkapital). I tillegg så er det direkte lån til bedrifter gjennom EIB (Viking Heat Engine).

Med tanke på fylkeskommuner så er InvestEU viktig fordi man får tilgang til virkemidler som i mindre grad eksisterer i Norge. Primært vil det bety bedre tilgang til lån for SMBer gjennom eksempelvis Innovasjon Norge og bankene (de er en del av avtalen) med EIF. I tillegg er det viktig for å bygge

egenkapitalmiljøer som kan investere i bedrifter som Kjeller Innovasjon og Sintef Venture. Videre så gir det bedrifter tilgang til større lånepakker gjennom EIB.

Sammenlignet med Innovfin så gir InvestEU strukturen økt fleksibilitet noe vi fra norsk side anser som fordelaktig ettersom etterspørselen har vært stor i Horisont 2020, økt fleksibilitet vil kunne gi bedre tilgang for finansiering gjennom Horisont Europa enn om budsjettene hadde vært låst.

http://www.eif.org/what_we_do/guarantees/news/2018/innovation-norway-innovfin-smeg.htm

http://www.eif.org/what_we_do/equity/news/2018/kjeller-innovation-innovfin-equity.htm

Overall levels of commitments per programme for the whole duration of the Multiannual Financial Framework

MULTIANNUAL FINANCIAL FRAMEWORK 2021-2027 (IN COMMITMENTS)

Current prices	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2021-2027
1. Single Market, Innovation and Digital	25.421	25.890	26.722	26.604	27.000	27.703	28.030	187.370
1. Research and Innovation	13.905	14.001	14.603	14.644	14.801	15.262	15.356	102.573
Horizon Europe	13.119	13.385	13.654	13.931	14.215	14.500	14.796	97.600
Of which under the InvestEU Fund	470	480	489	500	510	520	531	3.500
Of which research and innovation in food, agriculture, rural development and the bioeconomy	1.345	1.372	1.399	1.427	1.456	1.485	1.516	10.000
Euratom Research and Training Programme	322	328	335	341	349	356	369	2.400
International Thermonuclear Experimental Reactor (ITER)	934	768	1.103	872	746	926	722	6.070
Other	0.3	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	3
2. European Strategic Investments	6.825	7.107	7.244	6.988	7.129	7.269	7.411	49.973
InvestEU Fund	1.980	2.020	2.061	2.104	2.146	2.189	2.226	14.725
Connecting Europe Facility - Transport	1.725	1.760	1.795	1.831	1.869	1.906	1.944	12.830
Connecting Europe Facility - Energy	1.163	1.186	1.210	1.235	1.260	1.285	1.311	8.650
Connecting Europe Facility - Digital	403	411	420	428	437	445	456	3.000
Digital Europe Programme	1.338	1.513	1.538	1.167	1.190	1.213	1.237	9.194
Other	27	27	28	29	29	30	30	200
Decentralised agencies	189	190	192	195	198	202	207	1.374
3. Single Market	869	883	897	911	927	944	960	6.391
Single Market Programme (incl. COSME)	827	841	856	870	884	899	912	6.089
Of which under the InvestEU Fund	268	274	280	286	291	297	304	2.000

Digital Europe Programme

Om Digital Europe Programme

I forslag til EUs langtidsbudsjett 2021-2027 (MFF) er det satt av 9.2 mrd euro til Digital Europe Programme (DEP). Det er første gang EU lanserer et rent digitaliseringsprogram. Programmet presenteres i MFF- kapitlet «Single Market, Innovation and Digital» og skal støtte opp om EUs Digitale Indre Marked-strategi med økt konkurransekraft og styrking av strategisk digital kapasitet.

DEPs hovedmål er å bidra til et digitalt skifte som tjener innbyggere og næringsliv. Programmet skal hovedsakelig bidra til:

- spredning av ny teknologi og cyber-sikkerhetsløsninger
- utvikling av flere «super datamaskiner» og økt tilgang til storskala datasett
- bedre digitale ferdigheter
- økt bruk av digitale verktøy i næringsliv og i offentlig administrasjon

Programstruktur

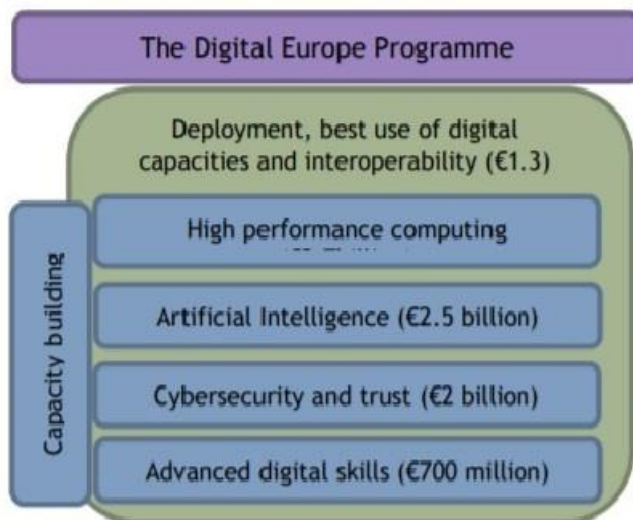

Figure 1: Digital Europe Programme Structure

Figuren viser hvordan budsjettet fordeler seg på de fem pillarene i Digital Europe Programme

Synergier med andre program

Alle EUs program virker sammen. DEP har uttalte synergier med særlig Horisont Europa og Connecting Europe Facility Digital i tillegg til Erasmus+. Det som utvikles og testes i Horisont Europa på digitaliseringsområdet, kan iverksettes og rulles ut under DEP. Videre understøtter Erasmus+ - programmet, DEP-målsetningen om økt digital kompetanse på elev-, student- og ekspertnivå. DEP er også i linje med INTERREGs horisontale mål og bidrar kanskje særlig til to av de fem innsatsområdene («A Smarter Europe» og «A More Connected Europe»).

Relevans for den smarte fylkeskommunale og kommunale sektoren

Alle DEPs fem pillarer er relevante for kommuner og fylkeskommuner - som offentlige myndigheter med egne behov, men også som tilretteleggere for næringsliv; for regional vekst og utvikling, og blant annet som vertskap for såkalte «Digital Innovation Hubs».

DigiRogaland er et eksempel på at kommuner og fylkeskommuner bidrar til vekst og utvikling gjennom samarbeid på digitaliseringsområdet med mål om å gjenbruke kompetanse og løsninger samt å utvikle nye løsninger med nasjonalt potensiale. For å sikre innovasjon og nytenkning inngås også FoU-avtaler og samarbeid med næringsliv.

Det vil være nyttig for (fylkes)kommunale myndigheter som utviklere av smarte byer og samfunn med smarte innbyggere i sentrum å få tilgang til fasiliteter for testing og eksperimentering omkring kunstig intelligens; tilgang til stor-skala datasett eller å nyte godt av at cybersikkerhetsløsninger rulles ut. Videre vil det være viktig med tilgang til kurs og opplæring innen avanserte digitale teknologier (kunstig intelligens, cybersikkerhet, blockchain, høyhastighets-computing) som pillaren «Advanced Digital Skills» tilbyr. Slik kunnskap kan bidra til digitalisering av administrasjon og tjenestetilbud, i tråd med ambisjonen om rulle ut moderne e-styringsverktøy med interoperabilitet på alle politikkområder i hele EU/EØS.

Digital Innovation Hubs

Regional Innovation Hubs eller regionale kompetansesenter som de også kalles, er tiltenkt en sentral rolle i DEP. De allerede eksisterende kompetansesentrene (EUROCITES fremhever Oulo, Barcelona og Brussel som gode eksempler) skal styrkes og flere skal etableres. Sentrene skal tilby næringsliv og offentlig administrasjon den nyeste digitale teknologien og avansert opplæring i digitale ferdigheter.

Fylkeskommuner, eventuelt relevante regionale samarbeid, kan ta en aktiv rolle i forvaltningen av disse sentrene, i dialog med øvrige styringsnivåer (stat og kommune) og i partnerskap med lokale aktører fra næringsliv og kunnskapsinstitusjoner. Dette ville styrke den digitale innovasjonsutviklingen regionalt.

Norsk deltakelse – art 12

Programmet er åpent for norsk deltakelse (artikkel 10 som åpner for EØS/EFTA-land). I forbindelse med behandling i Europaparlamentet er det stilt spørsmål om deler av programmet skal beholdes EU-medlemsland (cybersecurity & trust), men en uformell vurdering fra IKT-råden ved EU-delegasjonen er at dette neppe ikke kommer til å skje. Eventuell norsk DEP-deltakelse vurderes av Regional og moderniseringsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og UD.

Vurdering og anbefaling - konklusjon

Programmet vurderes som strategisk viktig for Norge som EØS-medlem der et velfungerende digitalt indre marked gir muligheter for innbyggere og næringsliv, og der en strategisk tilnærming til det digitale skiftet i samarbeid med EU/EØS-landene gir viktig tilføring av ressurser og kompetanse.

Programmet er direkte relevant for fylkeskommunen og øvrige styringsnivåer (stat og kommune) som forvaltere av fellesskapets goder, som tjenestetilbydere og tilretteleggere for innbyggere og næringsliv. Den tenkte synergien mellom DEP og andre program som Horisont 2020, Interreg og Erasmus+ er også viktig å understreke, da dette er program (fylkes)kommunal sektor allerede erfarer som svært relevante og nyttige.

Dette gjelder ikke minst i forbindelse med smartby-arbeidet som foregår i norske kommuner og fylkeskommuner. Eksempelvis finansierer EUs fyrtårnsby-utlysning i Horisont 2020 pilotering av

smarte løsninger som kobler IKT, mobilitet og energi, men ingen utrulling. Det som utvikles og testes i Horisont Europa på digitaliseringsområdet, kan potensielt iverksettes og rulles ut under DEP.

DEP imøtegår en global megatrend som gir store muligheter for offentlig og privat sektor. Norge er i front på mange områder når det gjelder digitalisering, og har dermed gode forutsetninger for å nyttegjøre seg programdeltakelse.

På denne bakgrunn anbefales at norske fylkeskommuner arbeider for norsk deltagelse i DEP.

H. K. Jakobsen, 29. oktober 2018

Connecting Europe Facility (CEF)

CEF er EUs program for å finansiere utbygging av nettverkinfrastruktur innenfor transport, energi og den digitale sektoren. CEF kan også støtte studier og utredninger som en forberedelse av utbyggingsprosjekter. Forslaget til forordning legger opp til at programmet videreføres under direkte forvaltning fra Kommisjonen ved etaten Innovation and Networks Executive Agency (INEA).

Programmet åpner for deltakelse av 3.land som Norge. Partnere fra 3.land kan ikke motta EU-midler fra programmet – med mindre det er nødvendig for å gjennomføre prosjekter av felles EU-interesse. Om Norge skulle gå inn med egne midler til programmet bør premissene for norsk uttak av midler avklares nærmere. Dette sett i forhold til om det ville være etter modell av andre sentralstyrte programmer som Horisont 2020 og Kreativt Europa der norske aktører konkurrerer om midlene på lik linje med EU-aktørene, eller som i Interreg der Norge bare kan hente ut midler innenfor rammen av eget bidrag.

Mål:

Målet med CEF er å akselerere investeringer i transeuropeiske nettverk for å utløse finansiering fra både offentlige og private kilder, øke den juridiske sikkerheten og respektere prinsippet om teknologinøytralitet.

CEF skal etablere og utnytte synergier mellom transport, energi og den digitale sektoren.

Det forventes at 60% av det totale budsjettet vil bidra til klimamålene.

Totalt budsjett: 42,2 milliarder Euro (se budsjett for delkomponentene nedenfor)

Medfinansieringsratene ligger som hovedregel på 30%, men opp til 50% for grenseoverskridende deler av prosjektene. Ratene varierer dog noe mellom del-programmene for transport, energi og digital.

Transport

Skal bidra til å utvikle prosjekter av felles interesse som fremmer effektive og sammenkoblede nettverk og infrastruktur for smart, inkluderende, bærekraftig og sikker mobilitet.

Denne komponenten skal bidra til å fullføre begge lagene i TEN-T – kjernenettverket innen 2030 og det omfattende nettverket innen 2050. Ca. 9% av budsjettet er avsatt til det omfattende nettverket (økning fra 6% i inneværende periode). I vedleggene til forordningsforslaget har man også definert hvilke strekninger/lenker som skal inngå i hovedkorridorene. Det er i denne forbindelse positivt at ScanMed-korridoren på Jylland er foreslått forlenget helt opp til Frederikshavn og Hirtshals. Oslo-Stockholm er imidlertid ikke foreslått inkludert. CEF skal også støtte av trafikkstyringssystemer innenfor alle transportformer, og fremme en utvikling i retning av ren og forbundet (automatisert) mobilitet. Tilpasning av TEN-T til militære mobilitetskrav er en ny komponent i forordningsforslaget.

Budsjett

€ 30,6 milliarder Euro – hvorav 60% er avsatt til å utvikle ny infrastruktur, mens 40% skal gå til å modernisere eksisterende infrastruktur.

Budsjettet er også inndelt etter følgende kategorier:

12,8 mrd. € til en generell del

11,3 mrd. € er øremerket prosjekter i land som er støtteberettigede under samhørighetsfondet (altså EU-landene med lavest BNP).

6,5 mrd. € er avsatt til militær mobilitet / delt sivil-militær bruk.

Energi

Skal bidra til å utvikle prosjekter av felles interesse for å fremme ytterligere integrasjon av det indre energimarkedet, interoperabilitet av nettverk på tvers av grenser og sektorer, tilrettelegge for dekarbonisering og forsyningssikkerhet, samt fremme grenseoverskridende samarbeid innenfor fornybar energi. CEF energi skal også bidra til å fullføre det transeuropeiske nettverket.

Budsjett:

€ 8,650 mrd.

Digital sektor

Skal bidra til utviklingen av digitale nettverk og 5G-systemer med veldig høy kapasitet, øke motstandsdyktigheten og kapasiteten til grunnleggende digitale nettverk gjennom å knytte dem til nabolandenes territorier, så vel som til digitalisering av transport- og energisektoren. Denne komponenten skal også bidra til å nå målene i Gigabit Society Strategy.

Budsjett:

€ 3 milliarder.

Synergier med andre EU-programmer

ERDF: Nasjonale og regionale strukturfondsprogrammer forutsettes å finansiere infrastruktur innenfor landene. Det vil også være synergier med fremtidige Interreg-programmer i den grad disse inkluderer transportmål. Man kan i den forbindelse se for seg at Interreg finansierer forstudier for store infrastrukturprosjekter, utvikling av samarbeidsnettverk og testing av aktuelle "løsninger" som så kan rulles ut i CEF i større skala. Den europeiske koordinatoren for kjernenettverkskorridoren for Skandinavia-Middelhavet har i den forbindelse understreket viktigheten av ulike samarbeidsnettverk som kan forankre og mobilise støtte til aktuelle prosjekter.

InvestEU: Grenseflater med CEF finnes når det gjelder bruk av finansielle instrumenter (lån og garantier) i infrastrukturprosjekter, og/eller med hensyn til kombinasjon og subsidier og finansielle instrumenter. Gitt at TEN-T nettverket for transport er grovt underfinansiert så spiller finansielle instrumenter en viktig rolle. Forordningen foreslår for øvrig å ta finansielle instrumenter ut av CEF.

Digital EuropeProgramme: Innovative digitale tjenester som utvikles i dette programmet kan senere blir rullet ut i større skala med støtte av CEF.

Horizon Europe: Grenseflater vil finnes i forhold til søylene for transport og energi. Horisont sin rolle vil være å støtte forskning og utvikling av innovative løsninger innenfor transport og energi som så rulles ut i større skala med finansiering fra CEF. En forskjell mellom programmene er at CEF som hovedregel vil befatte seg med prosjekter på et høyere TRL-nivå enn Horisont.

Norsk kontekst

Norge deltar i CEF IKT i inneværende programperiode, og deltakelsen blir forvaltet av KMD.

Norge deltar derimot ikke i CEF Transport. Samferdselsdepartementet vurderte spørsmålet om norsk deltakelse i dette delprogrammet i 2013, men kom da frem til at de forventede gevinstene ikke ville forsvare kostnadene fordi standarden på det norske transportnettet allerede ble ansett for å tilfredsstille TEN-T standard, og at utlandskorridorene i Nasjonal Transportplan har en god tilkobling til infrastrukturen i Sverige og Finland. Se for øvrig bakgrunnsnotatet om transport til Europapolitisk forum i mai 2014.

Norge deltar heller ikke i CEF Energi, men jeg vet ikke hvilke vurderinger som lå til grunn for beslutningen om å stå utenfor.

Vurdering av spørsmålet om deltakelse i CEF sett fra kommunesektorens perspektiv

Spørsmålet om kommunesektorens nytteverdi av å delta i CEF må i denne forbindelse vurderes opp mot fylkeskommunenes og kommunenes oppgaver & ansvar innenfor de ulike komponentene som programmet omfatter, samt evt. konsekvenser for midler til nasjonale investeringer. CEF vurderes også å ha betydning for statlige transport- og energietater i fylkene – samt for havner. Det legges til grunn som for inneværende programperiode at det vil være mulig for Norge å kun delta i enkeltkomponenter (transport-energi-digital).

CEF Transport

Norsk deltakelse i CEF-Transport vil på ulike måter kunne støtte opp om fylkeskommunenes rolle som veimyndighet og ansvarlig instans for drift av kollektivtransporten – der de største bykommunene ofte er inne på eiersiden i kollektivselskapene. Det samme gjelder for fylkeskommunenes og de største kommunenes engasjement for å fremme bærekraftig transport gjennom byverksavtalene med staten omkring de største byene. Deltakelse i CEF vil således kunne gi norske fylkeskommuner, kommuner, transport- og energiselskaper tilgang til midler for finansiering av fylle- og ladestasjoner for alternative drivstoff som elektrisitet, biogass og Hydrogen (Oslo er f.eks. assosiert partner i CEF-prosjektet GREAT som nettopp handler om dette). Det er også viktig for fylkeskommunene å sikre en god tilkobling til EU-delene av grensekryssende transportkorridorer, og at transportinfrastrukturen i Norge i størst mulig grad utvikles med samme standard og i samme takt som på EU-siden av grensen. NTP 2018 - 2029 definerer 7 utlandskorridorer mellom Norge og Finland, Sverige og Danmark. Norge har grenseflater med ulike deler av kjernenettverkskorridoren for Skandinavia-Middelhavet. «Det nordiske triangelet» (Oslo-Stockholm-København) er den delen av TEN-T-nettverket som inkluderer landfaste infrastrukturforbindelser mellom Norge og utlandet. Det nordiske triangelet inkluderer på norsk side jernbanestrekningen fra Oslo mot Sverige over Kornsjø, vegforbindelsen E6 fra Oslo mot Sverige over Svinesund, rv 23 Oslofjordforbindelsen, samt jernbaneforbindelsen mot Sverige over Kongsvingerbanen og vegforbindelsen E18 mot Sverige. Utlandskorridoren U3, Sørlandet – Danmark og kontinentet Europa, definert rundt ferjesambandet Kristiansand – Hirtshals, som knytter sammen E39 mellom Kristiansand og Trondheim («Kyststamvegen») med E39 fra Hirtshals til Nørresundby nord for Ålborg, og videre til (og fra) det europeiske motorvegnettet, treffer ScanMed-korridoren i Jylland. Den potensielle nytten av å delta i CEF transport blir større gjennom at EU-kommisjonens forslag til ny forordning for CEF tar til orde for å forlenge denne korridoren helt opp til Hirtshals og Frederikshavn – for øvrig i tråd med Nordsjøkommisjonens posisjoner.

Deltakelse i CEF transport vil også kunne bidra til at norske transportetater og havner får større utbytte av deltakelsen i forumet for gjennomføringen av ScanMed-korridoren sammen med DG Move og representanter for transportdepartementer og etater i involverte medlemsland. Det samme antas å gjelde for Norges deltakelse i diverse andre EU-relaterte og internasjonale transportfora (BEATA - Barents, International Transport Forum under OECD).

Jeg har spurt Samferdselsdepartementet om hvilke vurderinger som gjøres i forhold til CEF Transport men har ikke fått noe svar (nå har jeg imidlertid fått opplyst om en ny kontaktperson fra Geir B som forhåpentligvis kan gi noe informasjon om departementets planlagte prosess forut for samlingen i fylkesnettverket i november).

Ansvarlig departement: Samferdselsdepartementet, men også Klima- og miljø vil ha interesse av programmets muligheter for å støtte utviklingen av mer bærekraftig transport. Forsvarsdepartementet vil nok bli konsultert i tilknytning til den foreslåtte komponenten for militær mobilitet.

CEF Digital

Kommunene har et dedikert ansvar for å bygge ut grunnleggende IKT-infrastruktur i tilknytning bredbånd. Også fylkeskommunene støtter opp om slike investeringer. I forbindelse med saken om den Digitale Agenda på Europapolitisk Forum i Kirkenes i september 2016 fikk vi demonstrert viktigheten av og mange gode eksempler på hvordan digital infrastruktur & tjenester bidrar til å forbedre kvaliteten og effektiviteten på tjenestetilbudet. I bakgrunnsnotatet til denne saken heter det at: *Det EU gjør for det digitale indre markedet, får også direkte betydning for Norge. En av regjeringens hovedprioriteringer i IKT-politikken er at Norge skal være del av det digitale indre markedet i Europa.* Det vises ellers til at *Norsk deltakelse i EU-programmet CEF Digital, som understøtter etablering av en felles europeisk digital infrastruktur. Det er også tett kobling mellom den norske satsningen på felleskomponenter og hovedlinjene i felles europeisk IKT-infrastruktur, slik at det er naturlig for kommunene å se dette i sammenheng.* En videreføring av deltakelsen i CEF Digital vil således også være viktig for kommunesektoren [*nyttig om KMD her kan ta frem tall for kommunesektorens deltakelse i denne komponenten i inneværende programperiode*]. Det er også rimelig å anta at deltakelse i denne komponenten av CEF kan støtte opp om en videreutvikling av konseptene for smarte byer og landsbygdområder (Smart villages). Bakgrunnsnotatet til EPF-saken ramser for øvrig opp flere nasjonale virkemidler & ordninger med klare grenseflater til CEF Digital. En tilsvarende kobling til nasjonale støtteordninger innenfor transport og energi burde også gjøres.

Ansvarlig departement: Kommunal- og modernisering

CEF Energi

Kommunene har ansvar for utbygging av grunnleggende nettverk for elektrisitet og oppvarming. Fylkeskommunene er høringsinstans i tilknytning til konsesjoner innenfor energisektoren – f.eks. når det gjelder etablering av vindmølleparker og kraftkabler. Norske "grensefylker" er naturligvis opptatt av gode energinettverk mot utlandet, og det går i dag noen kraftkabler mellom Rogaland og Agder til UK og Kontinentet. Norge er også part i en avtale sammen med 9 (?) andre land om utviklingen av energisamarbeidet i Nordsjøregionen fra 2016, og som også er koblet til North Sea Grid Initiative. Anbefalingene for dette samarbeidet vil bli lagt frem for involverte ministre i juni 2019. Det er således viktig med god interoperabilitet i grenseoverskridende energi-infrastruktur og synkronisert investeringstakt mellom Norge og EU-landene. For Agder er det i denne forbindelse viktig å få lagt fiber i kraftkablene for derigjennom å kunne tilrettelegge for etableringen av grønne datasentre. Deltakelse i CEF-energi kan således bidra med kunnskap, tilgang til samarbeidsnettverk og midler til

oppgradering og modernisering av aktuell energi-infrastruktur. Dette kan i sin tur på ulike måter tilrettelegge for kommuners og fylkeskommuners bidrag til oppfyllelse av de norske klimaforpliktelsene i Paris-avtalen, jf. også saken til EPF i Kristiansand 6 – 7.juni.

Ansvarlige departement: Olje- og energi, Klima- og miljø. Samferdselsdepartementet vil ha interesse i forhold til alternative energiplattformer for transport.

Negative konsekvenser av at Norge skal kjøpe seg inn i CEF?

Avsnittene ovenfor fremhever den potensielle nytteverdien av at Norge kjøper seg inn i CEF. Men dette kan også innenfor en gitt budsjettamme innebære en fare for at det blir tilsvarende mindre til nasjonale investeringer i transport, energi og digital infrastruktur. Det kan nok også anføres som et argument mot deltakelse at standarden på Norges infrastruktur på disse områdene allerede (minst) oppfyller EUs standard – slik at norsk deltakelse ikke ville representere så stort læringspotensial og merverdi – jf. Samferdselsdepartementets begrunnelse for hvorfor Norge ikke deltar i CEF Transport i inneværende programperiode.

Alternative tilknytningsformer?

Dersom det ikke skulle vurderes som aktuelt for Norge å kjøpe seg inn i CEF med en fast kontingent for hele programperioden så kan man tenke seg alternative tilknytningsformer – der Norge har en assosiert status som åpner for å delta i ulike koordineringsfora sammen med EU-landene og ellers i utvalgte prosjekter for egen regning. Slike muligheter bør i så fall sonderes nærmere.

Rights and Values

Bakgrunn

Programmet er en del av fondet for justis, rettigheter og verdier. Kreativt Europa er en del av samme tematiske område, men fortsetter som eget program. Basis for programmet er EUs innbyggere og deres deltakelse. Fundamentet er en felles europeiske kultur og historie.

Viktige tema er:

- Et levende sivilisert samfunn
- Deltakelse i demokratiske og sosiale sammenhenger
- Mangfold

Programmet skal fremme og ta vare på felles verdigrunnlag og bringe unionen nærmere innbyggerne – skape tilhørighet og identitet knyttet til å være en del av EU. Innbyggernes rettigheter som borgere av unionen inngår – dvs. de fire frihetene.

Bygger på tidligere program; Rights, Equality and Citizenship programmet og Europe for Citizens programmet (Norge har ikke deltatt i disse) og Daphne programmet (rette bl.a. mot vold i nære relasjoner. Norge deltok i dette programmet i perioden 2007 – 2014).

Mål og delmål

Å verne om og fremme rettigheter og verdier slik de er nedfelt i EUs traktater og i EUs charter for fundamentale rettigheter – inklusive støtte til sivile samfunns organisasjoner for å bevare åpne, demokratiske og inkluderende samfunn.

Delmålene er å:

- Fremme likestilling og rettigheter
- Fremme innbyggernes engasjement og deltakelse i demokratiske prosesser og samfunnsliv
- Sloss mot alle former for vold

Budsjett og fokus

I langtidsbudsjettet foreslås 641.705 mill € allokert til dette programmet (til de tre delmålene)

Programmet skal ta tak i samfunnsutfordringer som diskriminering, rasisme, fremmedfrykt, anti-semittisme, muslim-hat, intoleranse, vold og hat-kriminalitet. Det skal også bidra til implementering av EU-landenes Rom-folk strategier. Andre områder som også dekkes er:

- Tilrettelegging for handikappede (universell utforming)
- Personvern
- FNs barnekonvensjon om barn og unges rettigheter

Også dette programmet skal bidra til oppfølging av Paris-avtalen og FNs bærekraftsmål (jfr. anbefalingen om at 25% av EUs budsjett (MFF) skal gå til å støtte opp under klimamålene)

Synergier med andre program/tematiske områder

Rights og values programmet har synergier med andre programmer som retter seg mot:

Utdanning, sysselsetting, ungdom, helse, migrasjon, forskning, innovasjon, cohesion policy (herunder Interreg), turisme, industri, handel og utviklingspolitikk.

Innretning og organisering

Programmet er direkte styrt fra EU kommisjonen og målgruppene er primært NGOs og myndigheter på nasjonalt nivå i medlemslandene. Aktivitetene som støttes skal gi en merverdi på EU-nivå i forhold til om disse skulle gjennomføres i et enkelt land. Økt samarbeid over grenser og nettverksbygging står sentralt.

Det legges vekt på at det er begrensede midler til denne type aktiviteter og prioriteringer på nasjonalt nivå i medlemslandene. Derfor et viktig program for å bidra til en merverdi av EU.

Norge kan delta i programmet basert på EØS-avtalen (jfr. artikkel 20: The programme should be open, subject to certain conditions, to the participation of EFTA members. Gjelder både de som inngår i EØS og ikke.) Også artikkel 25 bygger oppunder Norges muligheter til å delta.

Vennskapskommunesamarbeid (town-twinning) inngår som ett av aktivitetsområdene.

Hva skjer på norsk side

Følgende departement er involvert i vurdering av norsk deltakelse i dette programmet: Justis- og beredskapsdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet, Klima og miljødepartementet, KMD og Utenriksdepartementet. I tillegg burde nok Kunnskapsdepartementet (integrasjon) og Helsedepartementet (vold i nære relasjoner) vært med.

KS har som en del av den nylig publiserte NIBR rapporten «EU på dagsorden i norske kommuner og fylkeskommuner» sett nærmere på Rights and Values programmet utfra relevans for norsk kommunesektor. Relevans og nytte er vurdert basert på EUs evalueringer samt resultater/erfaringer fra intervjuer med svenske og danske deltakere. Hovedfunnet er at programmet bidrar til læringsutbytte på individnivå og til individuelle gruppers holdninger, identiteter og læring. Det legges til grunn at programmet vil ha et tverrsektorielt nedslagsfelt i kommunesektoren – f.eks. innen helse og sosial, kultur, planlegging og skole.

Hvorfor bør Norge vurdere å delta i dette programmet?

Programmet tar opp viktige samfunnsproblemer og utfordringer vi står over for i dagens samfunn – også i Norge.

De grunnleggende verdiene og temaene som berøres i programmet er gyldige for samfunnsutviklingen – demokrati, inkludering, åpenhet, likestilling, osv. Deling av god praksis og felles adressering av utfordringer knyttet til migrasjon, omsorgsarbeid, solidaritet, integrasjon, mm er relevant. Med tanke på prosjekter innenfor programmet (oppgaver og tjenester) retter det seg mer mot kommuner enn fylkeskommuner. I tillegg kan norsk deltakelse i programmet åpne for at nasjonale aktører og frivillige organisasjoner får mulighet til å delta i aktuelle og viktige felles-Europeiske prosjekt.

Hva taler imot norsk prioritering av deltakelse i dette programmet?

Norge er ikke medlem i EU og deltakelse i programmer og prosjekter som skal fremme EU og styrke kunnskapen om og oppslutningen om unionen kan være kontroversielt. Dette til tross for at Norge deler verdigrunnlaget og mange av utfordringene programmet retter seg mot.

Flere av temaene kan dekkes via norsk deltakelse i andre program som Erasmus (bl.a. Aktiv Ungdom), Interreg (spesielt de grenseregionale programmene), European Urban Initiative. EØS-midlene retter seg også mot noen av disse temaene. Oppfølging av Paris-avtalen og FNs bærekraftsmål kan dekkes inn ved deltakelse i LIFE programmet.

For mer info – gå inn på:

[http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-18-3975 en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-18-3975_en.htm)

[https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/com-2018-383 en](https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/com-2018-383_en)

Oversikt over innmeldte kontaktpersoner for EU/EØS-programmer 2021 – 2027 fra internasjonalt fylkesnettverk

Første person under hvert program er kontaktperson fra fylkesnettverkts arbeidsgruppe.

Horisont Europa

Jan Edøy, Osloregionens Europakontor (ORE)

Anette Nyborg, Telemark fylkeskommune

Steffen Ahlquist, Troms fylkeskommune

Karin Kristensen, Nordland fylkeskommune

Erasmus

Gunnhild Aasemo, Nordland fylkeskommune

Marit Einen, Hordaland fylkeskommune

Sjur Rynningen Bie-Lorentzen, ORE

Live Hegelstad, Rogaland fylkeskommune

Jens Nicolaisen, Østfold fylkeskommune

Tor Magne Andreassen, Nordland fylkeskommune

Torgeir Selle, Telemark fylkeskommune

Håkon Dahlmo, Troms fylkeskommune

Kreativt Europa

Heidi Fossmo, Trøndelags Europakontor

Astrid Bjerke, ORE

Geir Sør-Reime, Rogaland fylkeskommune

Marit Grimso Cappelen, Vest-Agder fylkeskommune

Eirin Gjelsås, Troms fylkeskommune

Line Ruud Ørslie, Telemark fylkeskommune

LIFE

Kiira Keski-Nirva, KS

Per Eidsvik, Nordland fylkeskommune

Dawn Marie Syvertsen, Telemark fylkeskommune

Ann Irene Sæternes, Østlandssamarbeidet

European Urban Initiative

Mari Røsten, Oslo kommune

Julia Seljeseth, Troms fylkeskommune

Single Market Programme

Jan Edøy, ORE

InvestEU

Jan Edøy, ORE

Per Eidsvik, Nordland fylkeskommune

Andreas Løhren, ORE

Digital Europe Programme

Heidi Jakobsen, Stavangerregionens Europakontor

Andreas Løhren, ORE

Connecting Europe Facility

Jon Halvard Eide, Vest-Agder fylkeskommune

Marius Chramer, Troms fylkeskommune

Rights and values

Kiira Keski-Nirva, KS

Ann Irene Sæternes, Østlandssamarbeidet